TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. **1999m. gegužės 7d.** **Nr. 17 (351)**

LPKTS konferencijoje

LPKTS tarybos konferencija, vykstanti kas trys mėnesiai, balandžio 25-ąją, kaip paprastai, pradėta Tautos himnu. Kaip vėliau kalbėjęs svečias - Seimo narys Petras Šalčius - pasakys, nė Seime taip galingai himnas neskamba.

Apie trijų mėnesių valdybos veiklą kalbėjo valdybos pirmininko pavaduotoja Auksė Skokauskienė. Vyko trys valdybos posėdžiai, apsvarstyta 19 klausimų. Daugiausia dėmesio skirta VII suvažiavimo pasiruošimui: sudarytos darbo grupės, jos apie savo veiklą skelbia "Tremtinyje". A.Skokauskienė pabrėžė, kad gauti vos devynių skyrių pasiūlymai dėl LPKTS programos bei įstatų pakeitimų ar papildymų. Tik 8 skyriai atsiuntė kandidatų į suvažiavimą sąrašus. Valdyboje išklausyta revizijos komisijos (pirm. V.Spraunis) aktas, patvirtintas Sąjungos veiklos planas, LPKTS pajamų ir išlaidų sąmata. Pirmininko pavaduotoja priminė, kad skyriuose vyksta daug renginių, juose dalyvauja valdybos nariai. Valdybos ataskaitai pritarta.

Konferencijos dalyviai atsistojimu pagerbia jubiliatus

Seimo narys P.Šalčius, tremtinys, pasveikino konferencijos dalyvius, aptarė kai kuriuos Seimo

(keliama į 2 psl.)

Spaudos atgavimo 95-ąsias metines minint

Knygnešystės metraštininkas Petras Ruseckas apie spaudos draudimo laikotarpį yra taip pasakęs: "Spaudos draudimo gadynė (1864-1904m.) sunkiu slogučiu buvo prislėgusi mūsų tautą. Tačiau ir nupynė ji mūsų istorijai vieną gražiausių vainikų: mažytė lietuvių tauta - pavergta, neorganizuota, su visai mažu sąmoningų žmonių skaičiumi - stojo į kovą su milžiniška Rusija dėl savo paniekintų teisių, stojo vienui viena ir bekovodama stiprėjo, organizavosi, ugdė pasitikėjimą savimi, žingsnis po žingsnio ėjo į laimėjimą ir pagaliau laimėjo, sykiu žymiai pasiruošė kitam gyvenimui - nepriklausomybei" ("Knygnešys", I t., p.5).

Laikotarpis, kai pavienių tautos žadintojų pastangomis vyko lietuvių tautinis sąmonėjimas, gimtojo žodžio ir rašto svarbos suvokimas, kai iš milžinkapių sklindanti protėvių dvasia pakėlė visą tautą totaliniam pasipriešinimui pavergėjams, vadinamas knygnešystės gadyne. Šiandien knygnešystės gadynė jau tapo gražia legenda, tautos herojinio epo fragmentu. O buvo kova, skaudi ir dramatiška.

Spaudos draudimo gadynėje patriotizmo ir idealizmo kupinų tautinio atgimimo šauklių paraginti, tūkstančiai sermėgėtų ir naginėtų gimtųjų arimų artojų įsitraukė į užgintos lietuviškosios spaudos gabenimą iš Prūsų ir platinimą krašte. Visas mūsų kraštas buvo išraizgytas knygnešių kelių, takelių, atgabentoji spauda plačiai pasklisdavo po šalį iki pačių atokiausių kampelių.

(keliama į 2 psl.)

Lietuvos Respublikos Seimo Deklaracija

Dėl komunizmo ir buvusių komunistinio okupacinio režimo struktūrų įvertinimo

1998m. gruodžio 10d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas:

primindamas, kad pritarė Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1996m. birželio 27d. rezoliucijai "Dėl priemonių, skirtų pašalinti buvusių komunistinių totalitarinių sistemų palikimą",

ir savo paties 1997m. lapkričio 6d. rezoliucijos "Dėl okupacijų laikotarpio masinių represijų, genocido ir kitų nusikaltimų žmonijai ir žmoniškumui bei karo nusikaltimų tyrimo" nuostatas,

konstatuodamas, kad komunizmo ideologija ir doktrina, neigianti prigimtines žmogaus teises ir naikinanti dvasingumą bei žmoniškumą, pseudomoksliškai mistifikuojanti ir skatinanti žmonių grupių tarpusavio neapykantą, kovą, smurtą ir valdžios uzurpavimą - prievarta primetamą diktatūrą, yra atnešusi žmonijai, ypač XX šimtmetyje, nesuskaičiuojamų nelaimių;

kad komunistinis totalitarinis SSRS režimas, prievarta įgyvendintas tos šalies 1940-1941m. ir 1944-1990m. okupuotoje Lietuvoje, buvo nusikalstamas jo vykdytojų

(keliama į 5 psl.)

Pareiškimas

1999m. balandžio 24d.

Su nerimu stebime sudėtingus politinius įvykius Europoje: albanų žudynes ir trėmimus Kosove, užsitęsusią Rusijos politinę ir ekonominę krizę, vis blogėjančius žmogaus teisių būklę ir gyvenimo lygį Baltarusijoje, bandymus kurti Rusijos- Baltarusijos- Jugoslavijos sąjungą.

Krizės kaimyninėse šalyse stabdo Lietuvos ūkio plėtrą, sunkiai slegia kaimo gyventojus ir bankrutuojančių įmonių darbininkus, daugėja bedarbių, didėja žmonių nepasitenkinimas. Nusikaltėlių įžūlumas ir teisėsaugos sistemos supuvimas kelia žmonių nusivylimą valdžios bejėgiškumu.

Šiuo sudėtingu laikotarpiu ilgai besitęsiantys Prezidento ir Ministro pirmininko (o tiksliau jų "komandų") kivirčai atrodo labai neatsakingi. Lietuvai, tarsi ligoniui po sunkios ligos, labai reikia stabilumo ir ramybės.

Konfliktą tarp Prezidentūros ir Vyriausybės vertiname kaip marginalinių jėgų bandymą užgrobti valdžią ne per demokratinius rinkimus, o per politines intrigas. Tuo tikslu peršama "mažumos vyriausybės" idėja. Pralaimėję 1996m. rinkimus, kairieji kartu su svyruojančių, vis nesurandančių savo pastovios vietos Lietuvos politiniame gyvenime "centru", tarpusavyje kiršindami valdžios šakas, bando be rinkėjų valios grįžti į valdžią ir pasidalyti paskutinį valstybės turtą.

Apgailestaujame, kad nei Prezidentas, nei Ministras pirmininkas neparodė išminties ir neišvengė tų užkulisinių intrigų įtakos.

Pritariame Seimo rezoliucijai, kviečiančiai Vyriausybės vadovą ir Prezidentą konstruktyviai bendradarbiauti

(keliama į 5 psl.)

LPKTS konferencijoje

(atkelta iš 1 psl.)

veiklos aspektus, atsakė į V.Raibikio, A.Švenčionio, P.Meškausko, S.Kizelavičiaus, A.Gabužio ir kitų konferencijos dalyvių klausimus.

Išsamų pranešimą padarė LPKTS pirmininkas P.Jakučionis, pirmiausia aptaręs pasiruošimo VII suvažiavimui eigą ir taktikos būsimuose savivaldybių rinkimuose klausimus. Pranešėjas akcentavo, kad kandidatus į LPKTS siūlo skyriaus taryba, o ne jos pirmininkas. P.Jakučionis pabrėžė, kad kantrus, sistemingas darbas duoda rezultatų. Štai iš buv. KGB rūmų iškeliama kavinė ir stomatologijos kabinetas (nemažas aktyvios S.Žuko veiklos nuopelnas), užkirstas kelias Lukiškių aikštės darkymui. Seimo pirmininko dėka nutarta, kad aikštėje bus pastatytas paminklas visų laikų kovotojams už Lietuvos laisvę (žinia palydėta plojimais). Nors lėtai, bet juda desovietizacijos įstatymas: padarytos pataisos, atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo sprendimą; galima tikėtis, kad KGB darbuotojų kreipimasis į teismą bus atitinkamai įvertintas (jei teismas bus lietuviškas - pajuokavo pirmininkas). Taigi nemaža rugsėjo 22-osios manifestacijos reikalavimų dalis, pabrėžė P.Jakučionis, įvykdyta. Pranešėjas priminė, kad vis dar nėra švietimo ir kultūros įstaigų įstatymo, todėl aukštųjų mokyklų katedrose vis dar daug sovietinio sukirpimo žmonių. Daug trūkumų saugumo departamento darbe; korumpuota "Lietuvos energija". Pirmininkas aptarė ir kitus vidaus gyvenimo nesklandumus, bet pabrėžė, kad niekada nesakysim: "Verskim valdžią!"

Apie pasiruošimą VII suvažiavimui kalbėjo organizacinės darbo grupės vadovė V.Paprockienė, įstatų ir reglamentų ruošimo grupės vadovas R.Paplauskas, pasirengimo savivaldybių rinkimams klausimu - S.Sajauskas.

Konferencijoje pasveikinti trys jubiliatai - Veronika Jarienė (Skuodas), Eligijus Smetona (Troškūnai) ir Povilas Meškauskas (Kaunas).

Gera apdovanojamųjų ir apdovanojančiųjų nuotaika: 1. S.Sajauskas (Kaunas) 2. P.Meškauskas (Kaunas) 3. A.Gabužis (Jonava) 4. E.Stankevičius (Šilutė)

Labai gyvai ir nuoširdžiai vyko apdovanojimo LPKTS žymeniu "Už nuopelnus Lietuvai" ceremonija. 1-ojo laipsnio žymenys įteikti: E.Stankevičiui, A.Gabužiui, G.Senkienei, P.Krušinskui, V.Putnai, J.Enčeriui, B.Juknevičiui, V.Paprockienei, S.Sajauskui, V.Smilgiui, L.Tamašauskienei, V.Grušauskui, V.Bliznikui, E.Smetonai. Apdovanotųjų vardu žodį tarė J.Enčeris.

Konferencija priėmė pareiškimą dėl politinės situacijos Lietuvoje ir pritarė LLKS kreipimuisi į valstybės vadovus (tai skelbiama atskirai). S.Žukas, V.Briedienė pateikė rezoliucijų projektus. Kad konferencijų darbas vyktų sklandžiai, verta prisiminti reglamentą:

"Sprendimų priėmimas. Visi sprendimai, rezoliucijos ir kiti dokumentai konferencijoje priimami tik raštu suformuluoti ir Valdybos aprobuoti. Sprendimų ir kitų dokumentų projektus paprastai pateikia Valdybos įgaliotas asmuo. Projektai iš salės (būtinai suformuluoti raštu) priimami tik ypatingais atvejais ir ne mažesne kaip 3/4 balsų dauguma. Paprastai jie nukreipiami Valdybai išnagrinėti, ir, jei tai skubu, paskelbiami konferencijos vardu, jei neskubu - jie svarstomi kitoje konferencijoje".

P.Jakučionis supažindino su dokumento dėl transporto lengvatų projektu; jame nenumatytos lengvatos tremtiniams ir politiniams kaliniams. Nutarta išsiaiškinti. Šiaulių sk. pirmininkas Č.Dirkė informavo apie ruošimąsi Dainų šventei, padėkojo už puikiai organizuotą partizanų vadų suvažiavimo minėjimą Radviliškyje.

Kalbėjo svečias A.Endriukaitis, apibūdinęs politinę situaciją Lietuvoje.

LPKTS pirmininkas P.Jakučionis padėkojo už konstruktyvų darbą konferencijoje. Kita konferencija vyks prieš VII suvažiavimą. Data bus patikslinta.

Spaudos atgavimo 95-ąsias metines minint

(atkelta iš 1 psl.)

Knygnešystė - neatskiriama mūsų tautos likimo dalis. Stebuklingąja lietuviško spausdinto žodžio galia tikėjo mūsų senoliai, už tikėjimą ir pasiaukojimą keliavę į Sibirą, kur dar neseniai buvo aptinkami kauburėliai su sunkiai išskaitomu žodžiu "knigonoša"...

Kasmet gegužės 7d. minime lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo panaikinimą. 1904m. gegužės 7d. po 40 metų brutalių pastangų surusinti ir supravoslavinti mūsų tautą, išbraukti Lietuvos vardą iš pasaulio žemėlapio, caro valdžia pripažino savo pralaimėjimą. Anos Lietuvos patriotai gerai suprato, kam tauta skolinga už išsaugotą gyvastį. Knygnešių skverelis tautos istorijos panteone Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje - tautos dėkingumo ženklas gimtojo žodžio ir rašto gynėjams. Šiame skverelyje esantys vieninteliai tokios paskirties paminklai pasaulyje yra rūstus kaltinimas didžiam blogiui - didžiarusiškam imperiniam nacionalizmui.

Minėdami pergalės prieš niekšybę dieną ir žvelgdami į knygnešystės gadynę iš laiko perspektyvos, galime tvirtai teigti, kad būtent visos tautos pasipriešinimas pavergėjams sutelkė išnykimui pasmerktą tautą ir atvedė ją į pirmąjį tautinį atgimimą, apvainikuotą laisvės atgavimu 1918-aisiais. Jei kiekvienas suprasime mūsų kukliųjų tautos didvyrių kovos ir aukos prasmę, joks priešas ir jokios negandos nebus mums baisios.

Kazys BLAŽEVIČIUS
Knygnešio draugijos Kauno skyriaus pirmininkas

Aklavietė

Prezidentas V.Adamkus, pareiškęs politinį nepasitikėjimą G.Vagnoriumi, atrodo, pateks į savo paties paspęstus spąstus. Pasak Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojo Ramūno Vilpišausko, jei Prezidentui pavyktų rasti žmogų, nepriklausantį Seimo daugumai, bet priimtiną jai, naujoji Vyriausybė atliktų laikino administratoriaus vaidmenį iki Seimo rinkimų. Tai reikštų, jog būtini sprendimai, ypač susiję su ūkio tvarkymu, būtų atidėti vėlesniems laikams. Akivaizdu, kad Lietuvoje daug įtakingų politinių jėgų, trokštančių visapusiško krizės didinimo. Jeigu politiniai žaidimai tęsis ir į valdžią ateis, pavyzdžiui, vadinamoji ponios Leontjevos vyriausybė (kad ir ne jos vadovaujama), reikia laukti Rusijos rugpjūčio 17-osios, kai supervalstybė tapo nemoki. Kasdien vis labiau atrodo, kad V.Adamkus, inicijavęs politinį nepasitikėjimą G.Vagnoriumi, nesupranta, kad rizikuoja ne jis, o eiliniai Lietuvos piliečiai. Neatsitiktinai daugelis klausia, kas atsitiks, jeigu visi indėlininkai puls į bankus atsiimti pinigų? Jau dabar žmonės, anksčiau savo atkurtuosius indėlius ketinę palikti bankų sąskaitose, skubiai juos atsiima. Po G.Vagnoriaus atsistatydinimo baiminamasi, kad indėlių grąžinimas bus sustabdytas. Tokias indėlininkų mintis išreiškė vienas Valstybinio radijo klausytojas: "Ateis komunistai valdžion ir vėl apvogs".

Iš prezidentūros jau pasigirdo balsų apie kažkokią "nacionalinio pasitikėjimo" Vyriausybę. Žinoma, ją formuos Prezidentas su savo patarėjais. Kažkaip labai jau įtartinai sutampa postringavimai apie "nacionalinio pasitikėjimo" Vyriausybę su Rusijos komunistų leksika. Gerai dar, kad nesakoma - "nacionalinio gelbėjimo". Tad gali atsitikti taip, jog ir be jokių rinkimų nežmoniškai trokštančiai valdžios kairiajai opozicijai ta valdžia bus atnešta ant lėkštutės su auksiniais krašteliais. Nors Prezidentas to ir nesako, tačiau, prisidengus vadinamąja atsakomybe, akivaizdžiai bandoma pakeisti konstitucinę santvarką. Ir nėra jokio reikalo apsimetinėti išvedžiojimais apie "valstybės interesus", "demokratijos gynimą".

Tiriama genocido byla

Panevėžio apygardos prokuratūra tiria genocido baudžiamąją bylą. Tiriama pokario enkavedisto Julijono Rumeikos veikla Panevėžio ir Biržų apskrityse.

Bylą 1998 metais iškėlė Generalinė prokuratūra po spaudos publikacijų apie J.Rumeikos veiklą.

Per parengtinį tardymą paaiškėjo, kad J.Rumeika nuo 1944m. rugsėjo 15d. iki 1945m. birželio 1d. buvo Panevėžio apskrities Krekenavos valsčiaus NKVD "liaudies gynėjų" būryje, o nuo 1950 metų sausio 1 dienos - Biržų apskrities būryje. Įtariama, kad jis dalyvavo kovinėse operacijose prieš "Dariaus ir Girėno" apygardoje veikusius Lietuvos partizanų būrio kovotojus.

J.Rumeikai dabar 71-eri, jis gyvena Vilniuje.

Pasak Panevėžio apygardos prokuratūros Nusikaltimų nuosavybei ir visuomenės saugumui skyriaus vyriausiojo prokuroro Ričardo Juozainio, per apklausą J.Rumeika kaltu neprisipažino ir neigia dalyvavęs Lietuvos gyventojų genocide.

Kelis asmenis prokuratūra apklausė liudytojais, duomenų apie J.Rumeikos veiklą kreiptasi į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą.

"Turime ištirti visas bylos aplinkybes ir nustatyti, ar jo veikla buvo genocidas. J.Rumeikos gyvenime buvo faktų, kuriuos reikia patikrinti. Dabar nėra pakankamai įrodymų kaltinimui pareikšti", BNS sakė prokuroras R.Juozainis.

Panevėžio apygardos prokuratūra prašo visuomenės pagalbos, tiriant šią bylą. Ką nors žinantys apie J.Rumeikos veiklą pokario laikotarpiu prašomi kreiptis į Panevėžio apygardos prokuratūrą.

"Liaudies gynėjai" nerimsta

Aukščiausiasis Teismas mėnesiui atidėjo buvusių stribų Kirilo Kurakino ir Juozo Šakalio kasacinių skundų nagrinėjimą. Kaip žinoma, pernai gruodžio mėnesį Vilniaus apygardos teismas buvusį "liaudies gynėją" K.Kurakiną pripažino kaltu dėl genocido ir nuteisė jį kalėti 6 metus. Tačiau, pritaikius Amnestijos įstatymą, bausmė jam buvo sumažinta dvejais metais. K.Kurakinas buvo nuteistas dėl to, jog 1945 metais Zarasų rajone nužudė nėščią Veroniką Gaidienę. Tada NKVD būrio galvažudžiai iššaudė 4 asmenų Gaidžių šeimą. Tame nusikaltime dalyvavo dar du nuteistieji - Petras Bartaševičius ir Juozas Šakalys. Teismas juos nuteisė kalėti pusketvirtų metų, bet pagal Amnestijos įstatymą bausmė buvo sumažinta trečdaliu. K.Kurakinas savo kasaciniame skunde teigia, kad nusikaltimo metu buvęs Rusijoje. Tačiau yra išlikęs šio stribo laiškas Lietuvos KP(b)CK sekretoriui A.Sniečkui, kuriame jis giriasi savo nuopelnais kovojant su "banditais" ir aiškiai nurodo, jog "išlaisvinus" Lietuvą, jis dirbo NKVD naikintojų kuopos vadu Antazavės valsčiuje. Apie K.Kurakino "žygdarbius" teisme papasakojo ir dar gyvi likę liudytojai.

Beje, ši Antazavės stribų byla yra pirmoji Lietuvoje genocido byla, kurioje paskelbtas nuosprendis.

Pagaliau...

Bendrovė "Mažeikių nafta" pradėjo pildyti naftą 92 kilometrų ilgio naftotiekį iš Mažeikių į Būtingę. Iš viso antžeminėje vamzdyno dalyje tilps apie 21 tūkst. tonų naftos. Pirmąją 80 tūkst. tonų talpos tanklaivį ketinama pripildyti gegužės mėn. antrojoje pusėje. Pagal projektą, Baltijos jūroje ties Būtinge bus priimami 80 tūkst. tonų talpos tanklaiviai. Šiuo metu, naudojant Mažeikių siurblinę, tokį tanklaivį galima pakrauti per 50 valandų, o pastačius siurblinę pačioje Būtingėje - per 22 valandas.

Galima būtų priminti Būtingės terminalo statybos istoriją. "Darbo, doros ir darnos" piramidės valdymo laikais apie šią svarbią statybą buvo tik malama liežuviais. Prieš Būtingės terminalą buvo sukelti vadinamieji gamtosaugininkai, "žalieji". Dabar vėl nežinia kur dingę. "Partijai pašaukus - širdžiai paliepus", jie, be abejo, vėl atsiras. Kaip atsiranda visada laiku ir vietoje žinomi rėksniai. Vargu ar atsitiktinai neseniai Mažeikiuose buvo sušauktas rėksmingas mitingėlis, kuriame protestuota prieš amerikiečių kompanijos "Williams" atėjimą. Atseit tokioms akcijoms labai pritarė net pats A.Brazauskas. O kaip gi kitaip?

Dirbtinai sukeltos krizės pasekmės

Laikinai einantis finansų ministro pareigas Algirdas Šemeta pranešė, jog Lietuvoje balandžio mėnesį į valstybės biudžetą surinkta 93 milijonais litų mažiau, nei buvo numatyta. A.Šemeta sakė, jog balandį, padidėjus politinei įtampai, biudžeto pajamų smarkiai sumažėjo.

Lietuvos pramonininkų konfederacijos viceprezidentas Mykolas Aleliūnas teigė, jog reikėtų nesimėgauti konfliktu, nes pramonei ir verslui reikia politinio, ekonominio ir socialinio stabilumo.

Verslininkų darbdavių konfederacijos prezidentas Rimvydas Jasinavičius pabrėžė, kad G.Vagnoriaus atsistatydinimas verslo plėtojimo strategijos požiūriu yra blogas ženklas. Jis priminė, jog ekonominės reformos, kai keičiasi reformos autoriai ir įgyvendintojai, taip pat vykdomos lėčiau, nes kyla tam tikra sumaištis. Per švelniai ir aptakiai pasakyta. Galima būtų pridurti, jog tokios sumaišties ir siekiama.

Keisti pasirinkimai

Einanti premjero pareigas Irena Degutienė pareiškė, jog tikrai nebūsianti Ministre Pirmininke, nes palaiko konservatorių poziciją, kad Vyriausybei vadovautų ne TS(LK) narys. Tuo tarpu iškyla vis naujos pavardės žmonių, kurie gali tapti premjeru. Prezidentas jau buvo iškvietęs Vilniaus apskrities viršininką Alį Vidūną ir Vilniaus merą Rolandą Paksą. Kuluaruose kalbama, kad premjeru gali būti paskirta ir Lietuvos ambasadorė Turkijoje Halina Kobeckaitė. Tačiau didžiausią nuostabą sukėlė pranešimas, kad Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministru gali tapti vienas iš krikščionių demokratų partijos veikėjų Vytautas Bogušis. Tai visai galimas dalykas, nes pastarojo meto V.Bogušio vieši pasisakymai ir jo reklamavimasis per visas televizijas rodo, jog kažkam būtų naudinga prastumti šį keistą veikėją į valdžios viršūnes.

G.Kirkilas jau kuria "šviesią ateitį"

Išsipildė auksinė LDDP nomenklatūrininkų ir jų satelitų svajonė - "buržuazinis" premjeras nuverstas. Vyriausybės darbas paralyžiuotas. Žodžiu, remiantis Lenino mokymu, "pribrendo revoliucinė situacija". Todėl LDDP ideologas Gediminas Kirkilas jau brėžia būsimosios Vyriausybės darbo gaires. Pirmiausia G.Kirkilas siūlo atkurti rimtus ekonominės partnerystės santykius su Rusija. Aišku, neužsimindamas, kas tuos santykius nutraukė ir koks idėjinis draugas, kaip, pavyzdžiui, G.Ziuganovas, sumokėtų už pateiktas prekes. Antru svarbiausiu naujos Vyriausybės uždaviniu G.Kirkilas įvardijo Krašto apsaugos išlaidų mažinimą. Taip pamažėl, pamažėl, LDDP bei socdemų vedami, ir nupėdinsime į ten, kur buvome.

Vėl "perestrojka"

Po vidaus reikalų ministro S.Stepašino paskyrimo pirmuoju Rusijos vicepremjeru Maskvoje nesiliauja sklisti gandai, kad dabartinio premjero J.Primakovo dienos suskaičiuotos. Kalbama, jog S.Stepašinas yra visiškai atsidavęs B.Jelcinui žmogus, be to, visiems puikiai žinomi jo geri ryšiai su saugumo tarnybomis. Tuo tarpu J.Primakovas primygtinai teigia, jog neketina kelti savo kandidatūros per kitąmet vyksiančius Rusijos prezidento rinkimus. Apklausų duomenimis, J.Primakovas dabar vienas populiariausių Rusijos politikų. Tarp kitų kandidatų dažniausiai minimi komunistų lyderis G.Ziuganovas, Krasnojarsko krašto gubernatorius A.Lebedis ir Maskvos meras J.Lužkovas.

Nebrangiai parduodama buvusi pavyzdinė (prieš karą) liepomis apželdinta sodyba. Yra 1,7 ha žemės, senas sodas, keturi pastatai: medinis 130 kv.m bendro ploto, 6 kambarių ir virtuvės gyvenamasis namas ir 3 ūkiniai pastatai - geras, mūrinis svirnas, tvartas ir sandėlis- malkinė su geru betoniniu rūsiu. Sodyba - 0,5 km atstumu nuo Ariogalos, važiuojant Paliepių keliu.

Kreiptis: ***Ariogalos seniūnija (Raseinių raj.), Rajinciškių kaimas, į Danielių RUDŽIONĮ, arba tel. (8-27)768491 Kaune į Genovaitę BALEVIČIENĘ.***

Vytautas OPULSKIS

Talinas

"Atsidėkojimai"

Kai kurie mūsų žiniasklaidininkai mėgsta lyginti Estiją ir Lietuvą. Žinoma, mūsų nenaudai. Atseit Estijoje viskas gerai, ji jau vos ne ant Europos Sąjungos slenksčio, o Lietuvoje klesti korupcija, nusikalstamumas ir pan. Tačiau, toli gražu, viskas yra ne taip. Ir išgirtąją Estiją kamuoja tos pačios bėdos, kaip ir kitas pokomunistines valstybes. Nė kiek ne mažiau nei kitas. Sociologinių apklausų duomenys rodo, jog nuolat didėja piliečių nusivylimas ir pasitikėjimas politinėmis partijomis ir atskirais politikais. Tik 8 proc. Estijos gyventojų tikisi sulaukti veiksmingesnės kovos su korupcija, organizuotu nusikalstamumu bei kitais kriminaliniais nusikaltimais. Net 60 proc. Estijos piliečių netiki geresnio gyvenimo galimybe. Skandalai apie valdininkų korupciją ir savivaldžiavimą nesiliauja. Neseniai atsistatydinęs finansų ministerijos kancleris Aago Lelepas jau seniai buvo linksniuojamas Estijos spaudoje kaip korumpuotas valdininkas. Pakanka paminėti tai, jog valstybės kasos pinigai buvo deponuoti "Uhispank" banke. Bankas, atsidėkodamas už tokią dovaną, suteikė A.Lelepui galimybę įsigyti šio banko akcijų nominalia kaina. Švedijos laikraščiai demaskavo A.Lelepą ir dar 10 finansų ministerijos valdininkų, kurie, prisidengę vienos Švedijos firmos organizuotais finansų taupymo kursais, maloniai atostogavo Seišelių salose. Naivu būtų manyti, kad Švedijos firma tai suteikė už dyką. Pasirodo, kad švedų firmai buvo suteikta galimybė platinti Estijoje kompiuterinę apskaitos programą. Visai neseniai atstatydinti visi Veru miesto vadovai. Tie irgi, prisidengę finansų taupymo kursais, ilsėjosi Maroke. Švedų firmai, organizavusiai tokius "taupymo kursus", Švedijos vyriausybė skyrė net 34 mln. Švedijos kronų (16,3 mln. litų).

Žinomas Estijos politikas M.Laaras, kurio partija "Isamaa" slapčia atsidėkoja rėmėjams

Kaip rašo Estijos spauda, išryškėjo, kad nemaža politinių partijų slepia savo rėmėjus ir dosniai atsilygina jiems, skirdamos rėmėjų atstovus į pelningus postus. Antai žinomo Estijos politiko Marto Laaro vadovaujamą partiją "Isamaa" ("Tėvynė") rėmė naftos koncernas "Pakterminal". Už tą paramą, partijos vadovo pavaduotojas, transporto ir ryšių ministras T.Jurgensonas paskyrė koncerno atstovą valstybinio Sadamo uosto direktoriumi. Beje, T.Jurgensonas buvusiam Sadamo uosto direktoriui E.Sarapui suteikė 1,5 mln. kronų (400 tūkst. litų) išeitinę kompensaciją, nors šis niekur neišėjo, dirba tame pačiame uoste konsultantu. Apie E.Sarapo savavaliavimą ir korupciją Estijoje jau seniai gerai žinoma. Jis savo sugyventinei beveik už dyką pardavė vieną uosto firmą ir padovanojo kelis uosto pastatus.

Įklimpo į korupcijos skandalą ir stambiajam verslui atstovaujanti Reformų partija, nesėkmingai mėginusi nuslėpti savo rėmėjus: ši partijos vadovybė savo centrinės būstinės adresu užregistravo fiktyvią firmą, partijos rinkimų kampanijai paaukojusią mažiausiai 2,15 mln. kronų. Niekas, netgi partijos vadovai, negali pasakyti, ką veikia ir kuo užsiima rėmėjų firma. Anot dienraščio "Eesti Paevaleht", nė viena politinė partija nenurodo kokiomis sumomis buvo paremtos. Tai ir suprantama. Juk daug verslininkų slepia ne tik nelegalias lėšas, bet ir politines simpatijas.

Ričardas ŠALČIUS

Belgradas

Mistinė galybė

Jugoslavijos prezidentas S.Miloševičius, nepaisant milžiniškų nuostolių dėl NATO vykdomų oro puolimų, vis dar nesiliauja šūkavęs apie serbų armijos galybę. Tačiau įvykiai rodo, kad serbų armija sugeba tik žudyti taikius Kosovo gyventojus, o NATO pajėgos beveik nepatiria nuostolių. Serbai visą laiką gyrėsi, jog sovietinės priešlėktuvinės gynybos raketos SA-6 ir tie patys sovietiniai MIG'ai duos siekiamą atkirtį NATO pajėgoms. Tačiau nuo pat puolimo pradžios kovo 23d. Serbijos priešlėktuvinė gynyba tik kelis kartus iššovė

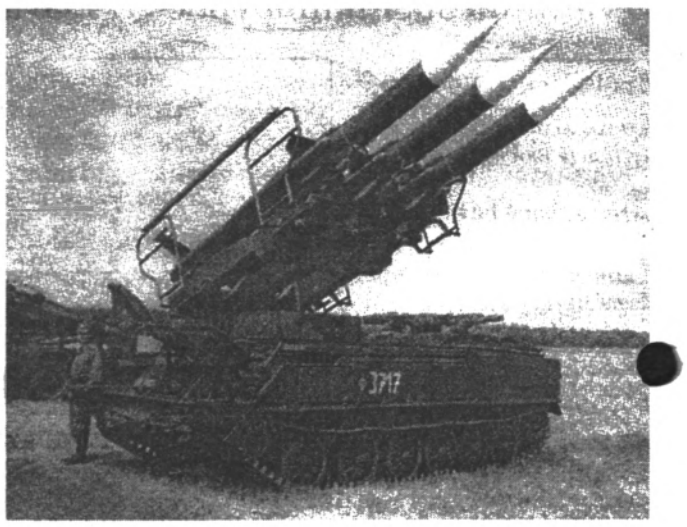

Sovietinės gamybos priešlėktuvinis gynybos raketų įrenginys SA-6, kurių be reikalo baiminosi NATO generolai

"pavojingiausią" ginklą - raketas SA-6. O ką jau kalbėti apie pasenusius MIG'us, kurių net lyginti negalima su moderniausia NATO karine technika. Ore Serbija nė iš tolo negali lygintis su NATO. Jugoslavijos oro pajėgų pagrindą sudarė 65 sovietiniai naikintuvai MIG-21. Kiek jų dabar liko - neskelbiama, tačiau, pasak NATO pareigūnų, jų liko gal trečdalis. MIG-21 - tai sovietų gamybos karo lėktuvai, pasirodę septintajame dešimtmetyje. Amerikiečių naikintuvams F-15 ir F-16 jie neturi jokių galimybių pasipriešinti, o ką jau kalbėti apie raketas, kurios dažnai paleidžiamos už horizonto.

Prieš pradedant NATO oro puolimą, buvo rimtai nuogąstaujama, kad serbų priešlėktuvinė sistema gali pridaryti daug nuostolių. Prieš karinės operacijos pradžią Jugoslavija turėjo apie 70 SA-6 dviejų pakopų žemo skrydžio raketų, galinčių sunaikinti taikinį už 24 kilometrų. Jos įrengtos ant vikšrinės platformos, todėl gali greitai keisti dislokaciją. Tačiau NATO turi tokių raketų neutralizavimo priemonių kaip elektroninių trikdžių sistemos, kurios bemat "apakina" ir "apkurtina" priešininko radarus ir kitus elektroninius prietaisus. O kur dar skraidantys žvalgybos štabai - didžiuliai lėktuvai AWACS. Jie stebi pusę Balkanų regiono, registruoja visus serbų lėktuvų pakilimus ir nusileidimus, "laužo" Serbijos elektronines sistemas.

Pasak NATO pareigūnų, jau balandžio pradžioje buvo sunaikinta daugiau kaip pusė svarbiausių Serbijos armijos taikinių.

Dabar S.Miloševičius, patyręs visišką pralaimėjimą ore ir pasigirdus kalboms apie galimą sausumos pajėgų įvedimą į Kosovą, gąsdina, jog bus mobilizuota du milijonai vyrų, kurie, remiami tankų, duos "triuškinantį atkirtį". Tačiau kariniai ekspertai teigia, kad geriausiu atveju į Jugoslavijos armiją gali būti surinkta tik 400 tūkst. prastai ginkluotų rezervistų. Na o S.Miloševičiaus išgirtieji tankai, pasak vieno amerikiečių generolo - tikros sovietinės gamybos "iškasenos", naudoti dar Antrojo pasaulinio karo metais. S.Miloševičius teturi vieną sąjungininką - ekonomiškai nusilpusią Rusiją. Tačiau ir ta iki šiol nedrįsta tiekti S.Miloševičiui ginklų.

Vytautas OPULSKIS

Maskva

Stumdymasis prie lovio

Įvykiai Balkanuose privertė komunistinę Rusijos Valstybės Dūmą atidėti į šio mėnesio vidurį prezidento B.Jelcino apkaltos procesą, kuris turėjo būti pradėtas balandžio 21d. Mat komunistų lyderis G.Ziuganovas norėjo paruošti dovanėlę proletariato vado V.Lenino gimtadieniui. Jau iš anksto apšaukti išdavikais tie, kurie ragina balsuoti prieš prezidento apkaltą. Komunistai puikiai žino, kad iš tos apkaltos išeis šnipštas, nes to nepalaiko aukštieji Rusijos parlamento rūmai - Federacijos Taryba ir visų 17 autonominių respublikų, esančių Rusijos sudėtyje, vykdomoji valdžia. O neseniai 80 Rusijos kultūros ir meno veikėjų pasiuntė laišką Dūmos pirmininkui komunistui G.Selezniovui, ragindami neversti B.Jelcino, nes nušalintas tučtuojau pasiųstų tankus Dūmai išvaikyti. Kiltų pilietinis karas, ir tada prie valdžios vairo Kremliuje atsistotų Antikristas...

Vis dėlto apkaltai tebesirengiama. Prie penkių kaltinimo punktų B.Jelcinui prisidėjo dar vienas: už Rusijos agropramoninio komplekso sužlugdymą. G.Ziuganovas ir jo komunistai išvystė pašėlusią B.Jelcino diskreditavimo kompaniją. Skelbiama, kad armija pasirengusi ateiti į pagalbą komunistams. Savo ruožtu iš B.Jelcino aplinkos žmonių skleidžiami gandai, jog armija, nušalinus B.Jelciną, įvesianti karinę padėtį. Vidaus reikalų kariuomenės vadas generolas pulkininkas V.Ovčinkovas padarė oficialų pareiškimą, kad jo vadovaujama kariuomenė karinės padėties neįves. Tačiau nenuspėjamoje Rusijoje visko gali atsitikti. Pasak kai kurių Maskvos politologų, vidaus reikalų ministro S.Stepašino paskyrimas pirmuoju vicepremjeru rodo, jog Kremlius kažką rengia. Teigiama, kad netrukus gali būti nušalintas premjeras J.Primakovas, kuriam labai simpatizuoja komunistai. Panašiai mano ir Politinių tyrimų instituto direktorius S.Markovas.

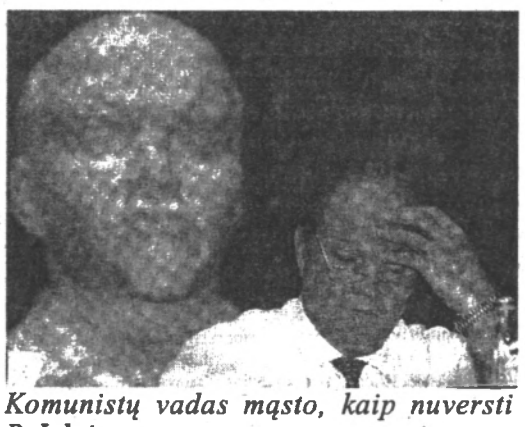

Komunistų vadas mąsto, kaip nuversti B.Jelciną

O kol kas Maskva užsiėmusi taikiomis iniciatyvomis dėl Balkanų krizės. Tačiau, pasak politikos apžvalgininkų, tai tik simboliniai paskeryčiojimai politikų ir generolų, kurie nieko nesprendžia. Kremlius puikiai supranta, kad sugadinti santykius su Vakarais ne tik neapsimoka, bet ir pražūtinga. Maskvai verkiant reikia Vakarų šalių ir Tarptautinio valiutos fondo finansinių injekcijų. Neseniai Tarptautinis valiutos fondas jau suteikė Rusijai 4,5 mlrd. JAV dolerių. Tiesa, šį kartą pinigai bus skirstomi paties fondo.

"Tremtinio" redakcija telefonu kreipėsi į kelis savo skaitytojus, prašydama trumpai atsakyti į du klausimus:

1. Kaip vertinate politinę situaciją Lietuvoje?
2. Ką Prezidentas siūlys skirti premjeru?

Juozas ENČERIS, politinis kalinys

Nesu politikas, visą gyvenimą buvau statybininkas. Tokiu požiūriu ir vertinu. Veikla turi būti konstruktyvi, o ne griaunanti. Šiuo svarbiu metu nederėjo keisti statybos vadovo, galima patarti, padėti (tik ne Č.Juršėno metodais, kurie visą laiką destruktyvūs).

Reikėtų skirti tuos, kurie geriausiai stato, kad mažiau sugaištume laiko.

Vaclovas SPRAUNIS, LPKTS Revizijos komisijos pirmininkas

Šiuo metu situacija bloga. TS(LK) ir Prezidento ambicijos padarė savo. Kai kuriems Prezidento patarėjams trūksta kompetencijos. Gali turėti įtakos ir kai kurios grupuotės. Ir Vyriausybėje ne viskas gerai. Kai kurie ministrai įsivėlę į nešvarius reikalus. Manau, kad nereikia priešlaikinių rinkimų. Reikia vykdyti Vyriausybės ir Seimo įsipareigojimus. Nauja Vyriausybė nieko gero nespės nuveikti.

Manau, kad siūlys I.Degutienę, R.Paksą ar A.Abišalą. E.Leontjevos nesiūlys.

Povilas MEŠKAUSKAS, LPKTS Mandatų ir etikos komisijos pirmininkas

Lietuva - demokratinė respublika, kurioje įdiegta pusiau prezidentinė valdymo forma - siekiama išvengti tiek parlamentinio, tiek prezidentinio valdymo trūkumų. Tačiau mūsų Respublikoje atsitiko priešingai: tiek Seimas, tiek vykdomoji valdžia nugrimzdo į biurokratizmą. Dingo sąžiningumas, išblėso atsakomybės jausmas. Užtat suvešėjo korupcija, demagogija. Ir policija, ir teismai neteko autoriteto. Švietimo sistemos bei sveikatos apsaugos nesklandumai skandinami žodyje "reforma". Valdžios vyrai pamiršo nesenstančią istorinę tiesą: valstybės gyvuoja ne priimtų įstatymų daugumu, bet sąžiningu jų vykdymu.

Prezidentas, gerbdamas visuotinę rinkimų teisę, premjeru turi skirti tą asmenį, kurį remia Seimo dauguma. Tai turėtų būti stipri asmenybė. Jų šiandien labai nedaug. Todėl Prezidentui V.Adamkui bus nelengva. Aš jam noriu pasufleruoti - tai dabartinis Lietuvos sostinės meras R.Paksas, TS(LK) narys. Dar yra Lietuvoje žmonių, kurie sako: mano partijos vardas - Lietuva. Tačiau tie žmonės nesiveržia į valdžią - jie sąžiningai atlieka savo darbą, kuris reikalingas visai tautai.

Vidmantas VITKAUSKAS, J.Lukšos- Daumanto gimnazijos direktorius

Politinė situacija nėra normali. Prasidėjusi konfrontacija tarp aukščiausių valdžios pareigūnų ne tik didina politinę įtampą, bet ir skatina visuomenės susiskaldymą, kenkia visam krašto politiniam, ekonominiam ir socialiniam gyvenimui.

Galvočiau, kad naujuoju Ministru Pirmininku Prezidentas pasirinks TS(LK) narį. Konservatoriai laimėjo Seimo rinkimus, pradėjo įgyvendinti vidaus ir užsienio politikos reformą. Todėl neįsivaizduočiau kitokios atomazgos. Tokiai logikai neturėtų priešintis ir konservatoriai. Kaip vieną iš realiausių kandidatų į Ministro Pirmininko postą matau dabartinį Vilniaus miesto merą, konservatorių R.Paksą. Žinoma, Prezidentas vadovausis savo (arba patarėjų) nuomone...

Romualdas PAPLAUSKAS, LPKTS valdybos narys

V.Adamkus aštrina ir blogina padėtį Lietuvoje. Tai užprogramuota, kai buvo palikta visa Brazausko komanda, o ir papildyta neaiškiais asmenimis. Keistai atrodė ir ankstesni Prezidento veiksmai - nepasirašė LLKS Deklaracijos, vengė pasirašyti antikagiebistinį įstatymą.

Ką skirs Ministru Pirmininku - sunku pasakyti. Bijau, kad bus sunku suderinti. Nežinau, kas vykdys senąją programą. Matau politinius žaidimus ir žmonių mulkinimą.

Povilas VARANAUSKAS, Kovo 11-osios Akto signataras

Mūsų valstybė vis dar nesugeba išbristi iš sovietinės neteisinės valstybės liūno. Valdžios žmonės vis dar vengia veiksmų skaidrumo. Šio blogio nepriskiriu vien dabartinei valdžiai.

Prezidentas, prieš skirdamas Ministrą Pirmininką, privalo rengti politines konsultacijas, tartis su Seimo vadovais. Tai labai atsakingas darbas. Pastebėjome, kad Prezidentas, siūlydamas pareigūnus, šių veiksmų neatlieka. O surasti Ministrą Pirmininką nėra taip sunku - Lietuvoje daug gabių, energingų, sumanių žmonių.

Jūratė MARCINKEVIČIENĖ, Laptevų jūros tremtinė, LPKTS valdybos narė

Šiuo metu, kai padėtis sudėtinga ne tik Lietuvoje, bet ir Rusijoje, net pasaulyje - ne laikas keisti premjerą, kurio darbuose yra ir daug teigiamų bruožų. Manau, kad sumaištis, konfliktas kilo daugiau dėl ambicijų, nes Prezidento kaltinime premjerui konkretumo nebuvo. V.Adamkus aiškiai remia opoziciją. Rankas trina Č.Juršėnas, V.Andriukaitis ir kiti. Prezidentas tampa lyg ir opozicijos lyderiu, nors jį rinko dešiniosios jėgos. Gali pasikartoti Tautos pažangos organizuotas scenarijus.

Didžioji žiniasklaidos dalis yra kairiųjų rankose. Ji aiškiai palaiko Prezidentą. Yra sakoma: "Pasakyk, kas tavo draugai, ir aš pasakysiu, kas esi tu".

Prof. Stasys SAJAUSKAS, tremtinys, LPKTS valdybos narys

Prezidentui atsisakius būti valstybės politinio stabilizatoriaus vaidmenyje ir parėmus kairiosios opozicijos atvirus siekius pašalinti iš pradžių kai kuriuos ministrus (Z.Zinkevičių, L.Andrikienę), vėliau patį premjerą, iniciatyvą turėtų perimti Seimas. Manau, kad valdžios struktūrų taikytoju taps Seimo Pirmininkas prof. V.Landsbergis. Kaip valdančiosios TS(LK) pirmininkas ir žmogus turintis didelę patirtį ir autoritetą. Manau, bus sudaryta dešiniųjų vyriausybė, kuriai vis dėlto vadovaus Tėvynės sąjungai priimtinas premjeras, nors nebūtinai jos narys.

Siūlys tą, kuriam po konsultacijų su Prezidentu pritars Seimas. Įžvelgiu bent keletą tinkamų kandidatūrų, galbūt tai bus laikinoji premjerė Irena Degutienė.

Antanas GABUŽIS, LPKTS valdybos narys

Ar tokios sumaišties reikėjo? Kam ji naudinga? Dabar visi mato, kad tik laiką gaištam. Gaila, kad niekas apie tai nekalba. Žiniasklaida žaidžia į vienus vartus, dažo tik juoda ir balta spalva. Taigi protų plovimas tęsiamas. Kai kas, žinoma, džiūgauja. Nesunku matyti - kas.

Bijau, kad galų gale - po žaidimų su visokiomis konsultacijomis - nebūtų pasiūlytas žmogus, artimas Prezidento aplinkai.

Lietuvos Respublikos Seimo Deklaracija

Dėl komunizmo ir buvusių komunistinio okupacinio režimo struktūrų įvertinimo

1998m. gruodžio 10d.

(atkelta iš 1 psl.)

veiksmais ir siekiais, apėmusiais dvasinį ir fizinį griovimą, genocido ir karo nusikaltimus;

kad buvusios vadinamosios Lietuvos SSR administravimo struktūrose svarbiausią politinį vaidmenį vaidinęs VKP(b)-LKP bei SSKP-LKP Centro komitetas, naudojęsis ypatingomis privilegijomis, yra moraliai ir politiškai atsakingas už netektis, skriaudas ir nuostolius, kurių patyrė žmonės ir tauta SSRS okupuotoje Lietuvoje;

kad SSKP-LKP vadovybės ir jos parankinių - totalitarinio režimo represinių struktūrų, savo valdymą įgyvendinusių ir palaikiusių nusikalstamais veiksmais ir metodais, moralinis ir teisinis įvertinimas yra būtina ir neišvengiama sąlyga siekiant šalinti okupacinio komunistinio režimo pasekmes;

ir kad šių buvusio okupacinio komunistinio režimo Lietuvoje **aktyvių politinių bendradarbių tinkamumo aukštoms valstybės pareigoms teisiniai** ir **politiniai** svarstymai yra demokratinio atsinaujinimo reikmė, analogiška kitų išsivadavusių valstybių ir visuomenių žingsniams,

ragina Vyriausybę atsižvelgti jos rengiamuose **teisės aktų** projektuose **bei priimamuose sprendimuose** į šios Deklaracijos nuostatas.

Lietuvos Respublikos Seimo
Pirmininkas
Vytautas LANDSBERGIS

Pareiškimas

1999m. balandžio 24d.

(atkelta iš 1 psl.)

vardan valstybės ir piliečių gerovės. Konservatorių vyriausybė neturi pasitraukti. Ji privalo įvykdyti savo rinkiminius įsipareigojimus tautai, tarp kitų - įgyvendinti būtinus desovietizacijos įstatymus.

Prezidentas turi būti valstybės stabilumo garantas, nesėti nepasitikėjimo sėklų, nes nepasitikėjimo ir taip pernelyg daug.

Konservatoriai turi pripažinti savo klaidas ir jas ištaisyti. Privatizavimas turi būti visiškai skaidrus. Būtina išaiškinti ir nubausti milžiniškų nuostolių energetikos ūkyje kaltininkus. Sutvarkyti teisėsaugos sistemą ir sutramdyti nusikaltėlius.

Valstybės saugumo departamento darbą laikome visiškai nepatenkinamą. Sakome tiesiai ir kategoriškai: Lietuva iki šiolei neturi savo valstybės saugumo tarnybos.

Kviečiame Lietuvos Respublikos Seimą, Prezidentą ir Vyriausybę darniai dirbti valstybės ir jos piliečių gerovei, sąžiningai vykdyti rinkėjų uždėtas pareigas, būti pakantiems tarpusavio santykiuose.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos pirmininkas **J.ČEPONIS,**
Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas
P.JAKUČIONIS,
Lietuvos moterų lygos pirmininkė
O.VOVERIENĖ

Dešimtmečio minėjimas Rokiškyje

Balandžio 10d. LPKTS Rokiškio skyrius minėjo savo 10-mečio jubiliejų. Rokiškio bažnyčioje buvo aukojamos šv.Mišios. Po mišių gausus būrys buvusių politinių kalinių, tremtinių, partizanų su vėliavomis nužygiavo į Vytauto skverą, prie paminklo žuvusiems partizanams, mirusiems kaliniams, tremtiniams Sibire. Prie paminklo - apie 400 šlifuotų akmenėlių su iškaltais vardais. Susirinkusieji padėjo gėles, uždegė žvakutes.

Minėjimą atidarė LPKTS Rokiškio skyriaus tarybos narys istorikas Algis Kazulėnas, kalbėjo Seimo narys Petras Šalčius, tremtinys Tautvilis Aleksiejus, Tubelio gimnazijos moksleiviai. Žuvusieji pagerbti tylos minute. Giedojo ir dainavo Rokiškio ir Biržų tremtinių chorai.

Po minėjimo prie paminklo autobusais visi dalyviai buvo nuvežti į savivaldybės salę. Čia, nuskambėjus tautos giesmei, Tubelio mokyklos moksleiviai kudirkaičiai (vad. Varnienė) parodė savo meninę programą, skirtą partizanų ir tremtinių kančioms.

Skyriaus pirmininkė Zofija Gončarukienė apžvelgė skyriaus nuveiktus darbus, o jų iš ties nemaža.

Skyriaus tarybos iniciatyva pastatyta nemažai koplytstulpių, paminklų partizanų žuvimo vietose, pritvirtinta memorialinių lentų prie pastatų, kuriuose buvo kankinami mūsų patriotai, vietose, kur niekinami partizanų kūnai. Ruošiamas memorialinis paminklas Juodalungės miške, kur buvo užkasami žuvę partizanai ir nukankinti tardomieji.

Pirmajame tremtinių ir politinių kalinių susirinkime 1988 metų gruodžio mėn. ši organizacija pavadinta "Tremtinių" klubu. Pirmieji organizatoriai - Algimantas Jankus ir Teresė Taškūnienė. 1989m. liepos mėnesį T.Taškūnienė, A.Jankus, susikūrusios šaulių kuopos vadas V.Strumskys ėmėsi ieškoti užkastų nukankintų partizanų. Prie Pandėlio malūno šuliniuose rado užverstų 13 partizanų palaikus, juos perlaidojo Pandėlio kapinėse, pastatė paminklą.

Rokiškio tremtinių choras

Minėjime kalbėjęs LPKTS tarybos pirmininkas Antanas Lukša pasveikino skyrių su 10-mečiu ir įteikė LPKTS žymenis "Už nuopelnus Lietuvai" Rokiškio skyriaus tarybos pirmininkei Zofijai Gončarukienei, tarybos nariui Kostui Jasinevičiui, kariui savanoriui Feliksui Mažeikiui, buvusiam politiniam kaliniui Povilui Mateikiui, o padėkos raštus - Tautviliui Aleksiejui, Vytautui Strumskiui, Alfonsui Varanauskui, Juozui Barisai.

Seimo narys Petras Šalčius padėkojo skyriui už nuveiktą darbą, tremtinių chorui - už gražias dainas; per 7 metus surengta daugiau kaip 200 koncertų.

Skyrių gražiai pasveikino LPKTS tarybos narys A.Dručkus, A.Kazulėnas, Lukštų klebonas kun. Leonardas Tamašauskas, rajono meras Almantas Blažys, padėkojęs moksleiviams už programą.

Išrinkta 9 asmenų taryba. Po oficialiosios dalies įvyko koncertas. Rokiškio (vad. Virginija Dilienė) ir Biržų (vad. Laima Aukštuolienė) tremtinių chorai dainavo partizanų, tremtinių dainas.

Po koncerto Kultūros rūmuose vyko vakaronė. Vėl dainavo abu chorai, sukosi poros. Gera buvo matyti mokančius taip gražiai linksmintis, nuoširdžiai bendrauti, jausti sielos giminystę.

Karys savanoris
Feliksas MAŽEIKIS
Rokiškis

Mykolas SPRINDYS

LPKTS Utenos skyriaus dešimtmetis

Balandžio 17d. dekano Petro Adomonio laikytomis pamaldomis Kristaus į Dangų žengimo bažnyčioje prasidėjo dešimtmečio šventė. Susirinko buvę Utenos krašto tremtiniai, politiniai kaliniai ir į minėjimą atvykę svečiai. Per šv.Mišias giedojo tremtinių choras (vad. Adolfas Driukas). Po pamaldų šventoriuje, prie Kančių paminklo pagerbtas iš tremties ir lagerių negrįžusių ir per dešimtmetį mirusių Sąjungos narių atminimas.

Iš šventoriaus darnia kolona visi dalyviai nužygiavo į muzikos mokyklos rūmų salę, kur prasidėjo iškilmingoji šventės dalis. Salė pilnutėlė. Čia choras ir visi dalyviai sugiedojo Maironio "Lietuva brangi".

Minėjimą atidaręs LPKTS Utenos skyriaus pirmininkas Vincas Bliznikas netrukus padarė išsamų pranešimą apie skyriaus įsikūrimą, jo veiklą.

Pirmasis Utenos krašto politinių kalinių ir tremtinių susirinkimas įvyko 1988m. gruodžio pabaigoje; tada buvo susirinkę apie 200 žmonių. Klubo organizatorė buvo tremtinė Ona Aglinskienė. 1989m. Pranas Medeiša ir Ona Aglinskienė sukvietė viso rajono politinių kalinių ir tremtinių suvažiavimą; išrinkta nauja vienuolikos narių taryba, pirmininkas Alfonsas Streikus. Kitais metais pirmininke išrinkta Ona Aglinskienė. Taryba organizuodavo minėjimus, šventes, padėdavo perlaidoti partizanų, tremtinių palaikus. 1990m. pabaigoje skyriuje buvo 180 narių. Tada pradėjo vadovauti Vincas Bliznikas. Dabar narių yra apie 600.

Pastatyta paminklų žuvusiems, tirta KGB veikla Utenos rajone, iškelta pirmoji byla Lietuvoje Antazavės skrebams. 1995m. Kryžių kalne pastatytas kryžius Utenos krašto žmonėms, negrįžusiems iš lagerių ir tremties, 1996m. ant Utenos policijos pastato atidengta lenta, bylojanti, kad čia okupacijos metais represinės struktūros vykdė gyventojų genocidą. 1989 metais susikūrusiam tremtinių chorui dabar vadovauja energingas chorvedys Adolfas Driukas.

Sveikinimo žodį tarė Utenos miesto meras Edmundas Gupinis. Šiltai šventės dalyvių sutiktas LPKTS tarybos valdybos pirmininkas Antanas Lukša. Po kalbos jis įteikė Vincui Bliznikui atminimo dovaną. LPKTS žymenimis "Už nuopelnus Lietuvai" apdovanota Marija Žemaitienė, Šv.Marijos Kankinių Karalienės koplyčios Utenoje fundatorė, Eugenija Kireikienė, Mykolas Sprindys, Antanas Umaras, Alfonsas Streikus. Įteikti ir Sąjungos padėkos raštai tremtinių choro nariams Angelei Šilininkienei, Onai Puodžiukienei, Jonui Uborevičiui, Vandai Laukienei. Po apdovanojimų kalbėjo "Tremtinio" klubo kūrėja Ona Aglinskienė, Anykščių skyriaus pirmininkė Prima Petrylienė, Ukmergės skyriaus pirmininkas Zailskas, Tautininkų sąjungos, Krikščionių demokratų partijos, Šaulių sąjungos atstovai.

Apie ataskaitinį laikotarpį pranešimą padarė Vincas Bliznikas, už finansinę veiklą atsiskaitė Ona Puodžiukienė. Išrinkta 15 asmenų taryba.

Po ataskaitinės konferencijos tremtinių choras šventės dalyviams ir svečiams surengė gražų koncertą.

Vėliau šventės dalyviai persikėlė į Šaulių namų salę, kur įspūdingu lietuviškos duonos kepalu pradėta vakaronė. Dalyviai vaišinti Rytų Aukštaitijos alučiu. Skambėjo dainos.

Utenos bažnyčios šventoriuje prie tremtinių Kančios paminklo

Kviečiame

Varėnos rajone, Kaniavos kaime pastatytas paminklas čia 1944m. gegužės 7d. žuvusiems Vietinės rinktinės kariams: V.Kupcikevičiui, V.Tolkui, A.Žagarskui, J.Mažeikai, B.Knataičiui, Bočiui, Zieniui, Jančiui, Giedraičiui, Končiui, Macijauskui.

Kviečiame dalyvauti atidengimo iškilmėse.

Gegužės 8d. Varėnos bažnyčioje (senojoje) **12 val.** bus aukojamos šv.Mišios už žuvusius. Po pamaldų paminklo atidengimas ir šventinimas; saliutas ir karišku dainų koncertas.

LVRKS Kauno skyrius

Aldona KAZLAUSKIENĖ

Juodas paukštis

Parugė liepsnojo mėlynai,
Jau prinokę kmynai
Barstės klony.
Ryto saulės
Nuprausti delnai
Glostė veidą maloniai.
Neįspėjo vyturio giesmė,
Kad artėja
Siaubo paukštis juodas,
Kad iš gimto
Lizdo jis išplėš
Ir mirties
Aštrius nagus parodys.

Ar paklausė...

Ar paklausė vežamo žmogaus,
Ar jis nori tėviškę palikti,
Ar jam reikia svetimo dangaus,
Ar jis nori Lietuvoj numirti.
Atplaukė lyg kruvina banga,
Su šaknim iš tėviškės nuplovė
Pasitiko svetima taiga
Ir gyvybės trokštantys varovai.
Ir suguldė šaltis į vagas,
Rytą nesuspėjusius pakilti,
Ir nuklota Sibiro taiga
Mūsų žmonių kaulais tartum tiltais.

Vorkuta

Ta žemė, mano apverkta,
Kažkur toli prie Šiaurės rato.
Baisi ledinė Vorkuta,
Kurios net akys neužmato.

Ir guli kažkuriam kape
Tėvo širdis ledu pavirtus,
Ne pieno, kraujo ten puta
Ant bėgių vis dar neištirpus.

Dėl ko, už ką, kas pasakys
Toli taip nubloškė likimas.
Gulagai ir tamsi naktis,
Ir jau beveidis atminimas.

Albinas MOTIEJŪNAS

Skalsus grūdas

Vinco Bazilevičiaus atminimui

Troškai užkopti ant aukščiausios kalvos,
Aprėpti žvilgsniu laukus Lietuvos
Ir tarti: "Suremkim, tautiečiai, pečius
Ir verskim nelaukę dirvonus plačius".

Jau žemė, jau žemė panūdo
Skalsesnio lietuviško grūdo
Ir dainų narsuoliškų, vyriškų,
Ir švelnių lietuviškai lyriškų.

Ilsėkis, Vinculi, ilsėkis,-
Gyvenai kilniai ir dorai.
Praamžius laimina siekius,-
Ko nespėjai ir ką padarei.

O mes, kur tave taip mylėjom,
Vieningai žygiuokime laisvių alėjom.

Vytautas NARAŠKEVIČIUS

Atrama

Marinama istorija -
Marinama tauta.

Nenustokime vilties!
Nepraraskim praeities!
Lai istorija išlaiko
Garbingiausią laisvės laiką,
Lai istorija kartoja
Žygius protėvių herojų,
Lai istorija mum mena
Vytauto- stratego- karybos meną.

Nenustokime vilties!
Nepraraskim praeities!
Juk yra, kas nepraeina,
Ką kartoja tylios dainos,
Ką išskaitom drobių raštuos,
Kas iš pasakų bekraščių,
Kas iš padavimų aukščio
Sieloje lietuvio šaukia:

Nenustokime vilties!
Nepraraskim praeities!
Dabartis lai prailgėja,
Lai kartojasi rugsėjai,
Lai kartojasi gegužiai,
Gintarinės gelmės ūžia.
Delnuose mes laikom laiką,
Su žūtim nesusitaikom.

Nenustokime vilties!
Nepraraskim praeities!
Praeitis mum - atrama
Priartės nutoldama,
Ateitį iššaukdama -
Kaip mama ir tau, ir man.

Vytautas IVONIS

Virš taigos

Lėktuvas supas debesyse,
Galingai skrosdamas erdves.
Tavęs daugiau jau nematysiu,
Nebent svajonėse nuves
Slapti troškimai, mintys visos
Priglust, Tėvyne, prie Tavęs!

Kalnai ir dykumos pro langą,
Nei medžio, paukščio, nei žmogaus...
Lėktuvas plėšosi ir žvanga
Beribėj Sibiro dangaus.-
Man Tavo vardą šviesų, brangų
Visais garsais ausyse gaus.

Dairaus su nuostaba aplinkui,
Virš debesų kažkur iries.
Ir keistos vizijos apninka.-
Matau sodybą pagirėj:
Balti langai, svirtis palinkus,
Pražydęs sodas prie Neries...

Lėktuvas plėšos debesyse,
Tolyn, tolyn... Palieki Tu...
Ir gal daugiau nepamatysiu,
Nei Vilniaus, nei Neries krantų.
Tiktai gyvenimas ten visas,
Vaidensis glūdumoj naktų...

R.Dichavičiaus piešinys

Vincas STEPONAVIČIUS

Apie save

Galit kaltint mane kiek tik norit,
Bet nebūsiu kitokis ašai -
Aš žinau, koks gyvenimo svoris
Ir kaip prakaito skamba lašai...
Mane laužė ir audros, ir vėjai,
Merkė lietūs ir šaldė šalna.
Kaitroje vandens lašo norėjau,
O pagirdė mane Lietuva.
Buvo tremtys ir skausmas didžiulis.
Trupinėliai tik laimės gražios -
Pagrioviuose žaliukai guli -
Mūs gėla išsakyta beržuos...
Tai todėl galit kaltint, jei norit,
Bet kitokis nebūsiu ašai -
Aš žinau, koks gyvenimo skonis,
Ką man mena vis kraujo lašai...

Mano Eldoradas

Daug kas ieškojo Eldorado,
Bet kur jį rasti - nežinia.
Manau, to krašto nieks nerado,
Nes lobių žmogui negana.
O mano lobiai - tikras draugas,
Baltumas sodų ir daina,
Svyruoklis beržas, vyturėlis...
Man Eldoradas - Lietuva!

Nijolė NAVAKIENĖ

Kur padėti gyvenimą?

Patikliai prie Europos mes glaustomės -
Padėvėtų jos rūbų vilkėtojai.
Išdidumas nukenčia, bet skausmas
Ne laiku pasirodo, ne vietoje...
Savo sieloje prielipais tapę,
Kaip šuneliai be raiščio - nemokame...
Kas apgins mus? Kas duos mums palakti?
Lietuva... Ak, kokia nuteriota.
Apvogta, pragerta, nusivylus,
Benkartėjanti sparčiai debilais...
Gal poetai prieš audrą nutilo?
Gal ir jiems tos klampynės per gilios?
Juk lengviau galvą kišti į smėlį,
Ar į samanas, molis, jei kietas.
Valdininkai, išpampę kaip dėlės,
Tingiai ropščias iš vietos į vietą...
Koks sprangus būt turėtų tas kaulas,
Iš jų rankų pasiūlyti laurai!
Auksaburnis, bet kvailas kaip aulas,
Surikiuoja poemą nebjaurią.
Kitas pagiria, trečias spausdina,-
Kultūra... Gyvas klasiku skelbias...
Taip ir skamba tos tuščios puodynės,
Neprikėlusios Lietuvai meilės,
Nes šis jausmas nūnai nemadingas,
Žilagalviai trispalvę paglosto,
Jiems ėjimas atrodo skausmingas
Per tėvynės lavoną - Europon!
Kas ateis jų kapų apraudoti?
Kam palikti laukus, kad suartų.
Dar ne viskas nupirkti - parduoti -
Kur padėti gyvenimą kartų?
Kur padėt vienišėjimą savo,
Jei gyvi artimieji nutolę?
Prie sotesnio norėtųsi stalo,
Bet vienybė, darbštumas prapuolė...
Visos rankos juk tiesiasi gauti,
Ir nedaug (kiek nedaug!) nori duoti!..
Jeigu mokame tik elgetauti,
Mums vieta tik prie slenksčio Europon...

Panašiai andai Vytautas
žūstantį brolį
Ir liepsnojantį Kauną iš tolo
stebėjo.
Jonas Aistis

Stasys

Nors su Kęstučiu esu pažįstamas vos kelios savaitės, bet šiandien jį savo dirbtuvėje priimu kaip brangų svečią, kaip seną draugą. Nesu atlapaširdis, kaip sakoma - "širdukas", mano draugų būrys gana menkas, net kolegos, su kuriais, rodos, lengviau rasti bendrą kalbą, ne tokie jau dažni svečiai mano dirbtuvėje. O štai Kęstučio laukiu lyg brolio, prisipažinsiu, net jaudindamasis. Taip turbūt jau yra: su vienu susitinki metų metais kone kasdien, kalbiesi apie orą ar krepšinį, o nepastebėtum, nepasigestum, jei jis išvyktų kur nors į Australiją, dingtų iš akiračio - juk jam iš tikrųjų nebuvai atvėręs nė vienos savo širdies kertelės. Su kitu, žiūrėk, vos keliais žodžiais persimetei, o pajutai, kad gali kalbėtis kaip pats su savimi. Gali pasakyti net tai, ko pats sau nedrįstum. Turbūt šią mintį išsakau šiek tiek schematiškai, per daug kategoriškai, bet iš principo yra taip.

Taigi toks artimas, savas man Kęstutis, su kuriuo, kaip sakiau, susitikau visai neseniai. O suvedė mus kelionė po Italiją. Atsitiktinai lėktuve sėdėjome greta, viename viešbučio kambaryje atsidūrėme, ir jau, galima sakyti, neišsiskyrėme tas dvi savaites. Stebėjausi, kaip jį, inžinierių, traukė Uficių ir Pičio galerijos Florencijoje, kaip taikliai ir savitai jis vertino Ticiano drobes ar Džoto freskas. Kęstutis man padėjo suvokti, kodėl ne vienas skulptorius abejingas tapybos šedevrui - jį domina tik amato dalykai (įtariu, kad ir jis pats yra ne menininkas, o amatininkas), ir kodėl dailei, rodos, tolimą žmogų jaudina tikras meno kūrinys. Gal būsiu kiek nuklydęs nuo reikalo (tiesą sakant, jokio reikalo nė neturiu - tik susitikti, pasišnekėti su bendrakeleiviu), bet turiu tai pasakyti, kad būčiau suprastas, kodėl taip laukiau svečio.

Kęstutis

Nemėgstu, kai sveikindamiesi vyrai apsikabina. Ir dar bučiuojasi. Toks nuoširdumas man primena Chruščiovo ar Brežnevo ceremonijas. O su Staseliu apsikabinau. Nė nepajutau. Kitaip, matyt, neišeina. Mes - du magneto poliai. Menininkas ir technokratas. Traukia. Ne, čia tikriausiai kita sąveika. Kiti dėsniai. Juk ne visada dailininką traukia prie inžinieriaus. Ar poetą prie buhalterio. Bet mudu štai traukia. Todėl ir nejučiom apsikabinom. Tik džiaugtis reikia.

Esu lankęsis ne vienoje dailininko dirbtuvėje. Ir Staselio mažai kuo skiriasi nuo kitų. Bent taip man pasirodė iš pirmo žvilgsnio. Ta pati netvarka. Dažai, teptukai, skudurai, skardinės. Tokia pat lentyna su keliolika rūpintojėlių, agotų ir antanų. Nespėju žvilgtelėti į paveikslus, pakabintus, pastatytus, užkištus.

- Iš Veronos,- šypteli Staselis, keldamas apvalų butelį.

- Už Veneciją!
- Už Mikelandželą!
- Už La Skalą!

Lenkiam taures. Kaip gi kitaip. Tiek įspūdžių. Vos neprasitariau "Už draugystę!" - laimei, banalybė sustojo prie dantų. Taip, yra ką prisiminti, aptarti. Kalba teka, vynas liejasi. Ir tik po gero pusvalandžio užkliūvu už vieno iš keliolikos paveikslų. Gerokai didesnis už kitus. Plačiais, senais rėmais, liudijančiais, kad paveikslas ne prieš kelis dešimtmečius tapytas. Tik... kur jis man matytas? Kur?..

- Patinka?- Staselis negalėjo nepastebėti mano dėmesio.

- Ne... Kažkur... lyg matytas.

- Vargu. Tai - senas paveikslas. Niekur nefotografuotas, nereprodukuotas.

- Bet aš... Kažkur...

- Gal kitas ta pačia tema. Tai - "Vytauto priesaika". Vytautas, matydamas degančią Kauno pilį, prisiekia atkeršyti kryžiuočiams. Legenda galėjo sudominti ne vieną dailininką, tai gal ir matei ką nors panašaus.

Ne... Ne "ką nors panašaus". Mačiau šį paveikslą. Ir jau žinau. Žinau kur...

- Seniai jis pas tave?- nejučia paklausiau Staselio. Gal nereikėjo klausti. Kodėl tai man turi rūpėti? Bet mano draugo klausinėti nereikėjo:

- Ne taip seniai. Man jį padovanojo motina dvidešimtojo gimtadienio proga. Taigi ir mano jau tiek pat metų. Man labai brangus. Su juo augau, brendau. Dar jaunystėje jis mane jaudino. Ir dabar, tik gal kiek kitaip, kitu aspektu. Vytautas prisiekia ne keršyti - prisiekia savo idėjai. Kovai. Kovai prieš grobikus, prievartautojus, pavergėjus. Kitaip sakant,- prieš smurtą, priespaudą, niekšybę. Manau, ir tavo dėmesį paveikslas dėl to taip patraukė.

- Taip, dėl to,- pralemenau, nors vargu ar sakiau tiesą. Jaučiu, kad lekiu į namus, išsitraukiu dėžę su laiškais, maldaknygėmis, nuotraukom. Jau surandu ir šito paveikslo nuotrauką. Šito!

- Ar autorius žinomas?- vėl ištariau lyg apsvaigęs. Ne nuo vyno, be abejo.

- Žinomas. Tai nėra iš pačių garsiųjų mūsų tapytojų, bet gana geras, profesionalus dailininkas. Darbas tapytas 1938-aisiais, taigi jam jau šešiasdešimt metų. Mūsų dailės istorijos kontekste - senas darbas. Tai, žinoma, tik didina jo vertę. Atsimenu, bandžiau surasti autorių, bet nepavyko. Mama nieko nežino. Nežino net gerai, kaip paveikslas pas mus pateko.

Pašnekėjom dar gal pusvalandį, bet buvau lyg apdujęs. Staselis tikriausia manė, kad kalta Verona...

Stasys

Supratau, kad Kęstučio domėjimąsi "Vytauto priesaika" žadino ne tik pats paveikslas kaip toks. Kažkaip kitaip Kęstutis žiūrėjo, kitaip klausė. Ir liko po to kažkoks mįslingas, ir nuotaika pasikeitė. Praėjo kelios dienos, o į mane vis atkakliai beldėsi klausimai vienas po kito. Iš kur pateko paveikslas pas mus? Niekada neturėjom ryšių su menu, su dailininkais. Kodėl į mano teiravimąsi, kaip pas mus "Vytauto priesaika" atsiradusi, nė karto neišgirdau jokio aiškesnio atsakymo? Net gulėdama sunkios ligos patale kartą paklausta mama teprasitarė: "Gal kada tėvas papasakos..."

Tėvas mus paliko, kai dar tik mokyklą pradėjau lankyti. Jis išsikėlė į Vilnių, tapo aukštu pareigūnu, kalėjimo viršininku, ir matydavau jį labai retai. Net ir po motinos mirties (buvau jau studentas) susitikdavau gal kartą per metus. Sykį bandžiau sužinoti, iš kur pas mus "Vytauto priesaika", bet tėvas tik numojo ranka. Jau anksčiau buvau šiek tiek domėjęsis paveikslo autoriumi, bet tik dabar nutariau išsiaiškinti viską nuodugniai. Muziejuje pavyko sužinoti, kad "Vytauto priesaikos" autorius, Birželio sukilimo dalyvis, žuvo kautynėse su besitraukiančiais raudonarmiečiais. Kapas nežinomas. Bet kur jo paveikslai? Kur artimieji? Kas jie?

Uždavinį (teisingiau - vieną jo dalį) pavyko išspręsti, kaip tai dažnai būna, visai atsitiktinai.

Kai į dirbtuvę užėjo dvi moterys įsigyti paveikslo kažkokiam jubiliejui, viena jų atkreipė dėmesį ir į "Vytauto priesaiką":

- O kiek tas kainuotų?

- Tas neparduodamas.

Romualdas JURELIONIS

"Vytauto priesaika"

Apsakymas

- Kodėl?

- Tai ne mano darbas. Kito dailininko.

- Kieno?

Kai pasakiau pavardę, moteris net šūktelėjo:

- Žinau! Jo dukra - ponia Gimbutienė - mano motinos draugė. Viename name gyvenom.

Sujungti visus taškus jau nebuvo sunku. Prisiminiau, kad Kęstučio pavardė - Gimbutas, išsiaiškinau, kad p.Gimbutienė - dailininko dukra, ir paaiškėjo, kodėl Kęstutis taip neįprastai susidomėjo paveikslu. Vadinasi, "Vytauto priesaika" teisėtai priklauso mano naujajam bičiuliui! O gal ne? Teks išsiaiškinti.

Kęstutis

- Atsimenu, vaikeli, atsimenu. Iki gyva neužmiršiu. Žaliakalny gyvenom. Jauni buvom. Tu gal metukų buvai. Vos vaikščioti pradėjai. Tiktai bar-bar-bar į duris. Tėtis atrakino, tai suvirto kaip žvėrys. Keturi. Vienas vyresnis, tas be ginklo. O kiti trys, atkišę revolverius. Lyg kokie banditai būtume. Vertė, kratė, laužė. Ir vis: "Vintovka gdie". Vyresnis - irgi jaunas, mūsų metų - tai ir lietuviškai užrėkdavo. Nieko nerado, nes jokios vintovkos neturėjom. Tai pradėjo nešt viską į sunkvežimį. Palutorke vadinom. Griebė, kas pakliuvo. Vyresnis dar protokolą surašė, tėčiui pasirašyti liepė. "Sunkvežimį prikrovėt, tuščias sienas palikot, o čia - vos kelios eilutės,- sako tėtis.- Nesirašysiu". Vyresnis tik nusispjovė, nusikeikė ir liepė tėčiui rengtis. Ir išsivedė. Daugiau ir nematėm...

Mama vėl pravirko, kaip ne kartą, kaip daugelį metų. Neišsenka ašarų versmės. Skausmo ežeras tyvuliuoja ir tyvuliuoja. Aš tėvelio neprisimenu. Turbūt ir neverkiau niekada. Bet skeveldra krūtinėje įsmigusi. Ir niekas jos neištrauks. Niekada.

- Tai ir tą paveikslą išnešė? Su Vytautu,- klausiu.

- Išnešė, vaikeli. Išnešė. Dar prašiau, kad paliktų. "Čia man brangus tėvelio atminimas",- sakiau. Tas tik burbtelėjo: "Ir taip atsiminsi". Nusikeikė ir išnešė. Gal išmetė kur. Gal sudegino.

- Paveikslas atsirado, mama. Vakar pats jį mačiau.

- Kaip? Kur?- nesitikėjau, kad mama taip gyvai reaguos į šiaip ne tokią jau reikšmingą žinią.

Pasigailėjau prasitaręs. Vis tiek paveikslas jau ne mūsų. O gal? Įrodyti nuosavybės teisę juk nebūtų sunku. Bet ne. Staseliui jis brangesnis. Su juo, kaip sakė, augo, brendo. Man jis, žinoma, mielas, bet ne toks artimas kaip jam. Tiek to. Tegu lieka, kur atsidūrė. Tik kaip ten pateko? Gal kada nors netyčia ir išsiaiškinsim.

Stasys

Mano santykiai su tėvu liko, kaip ir anksčiau, švelniai tariant, vėsūs. Jis, jau žymus teisininkas, iš aukšto žiūrėjo į visus menininkus, pabrėždamas, kad tai - "žmonės be logikos". Atkirsdavau, kad yra "žmonių be emocijų", bet į didesnius ginčus nesileisdavom. Labiau įkaisdavom patekę į politikos diskusijas (kaip vyrai be jų). Tėvas save laiko internacionalistu, o į mano replikas, kad internacionalizmas - tai apgaulė, imperialistų migdomieji vaistai, jis reaguodavo audringai, net piktai. Vis dėlto retkarčiais susitikdavom. Beje, jo trečioji žmona, Nastasja Vasiljevna, pas mane niekada neužeidavo. Kaip ir aš nelankydavau jos. O antroji žmona jį pametė ir grįžo į Voronežą. Bet šiuo atveju tai turi mažai reikšmės.

- Na, gal kokį šedevrą sukūrei, kad taip primygtinai kvieti?- paklausė įžengęs į dirbtuvę tėtis ir, kaip įprasta, šiek tiek ironiškai žvalgėsi į mano "šedevrus".

- Ne apie savo, anot tavęs, šedevrus noriu kalbėti. Apie šį šedevrą,- parodžiau ranka į "Vytauto priesaiką".

- Niekalas. Tema neaktuali, Stanislovai. Supranti? Archaika. Romantika. Tokie dalykai dabar nieko nedomina.

- Mane domina.

(keliama į 11 psl.)

Knyga apie Vietinę rinktinę

Istorinės literatūros ir prisiminimų knygų apie bolševizmo nusikaltimus žmoniškumui turime pakankamai. O rimtos literatūros apie nacių nusikaltimus mūsų tautai turime labai mažai. Bet juk nacizmas mūsų tautą traktavo kaip "lašą vandens ant įkaitusio akmens". Nacių planuose tautai buvo numatytas panašus likimas kaip ir bolševikų planuose. Gerai žinome, kokias nelaimes mūsų kraštui atnešė naciai: atplėšė Klaipėdos kraštą, išvaikė Laikinąją Lietuvos Vyriausybę, masiškai naikino žydus, gaudė žmones į darbo tarnybą, grūdo į Štuthofo ir kitus konclagerius ir t.t.

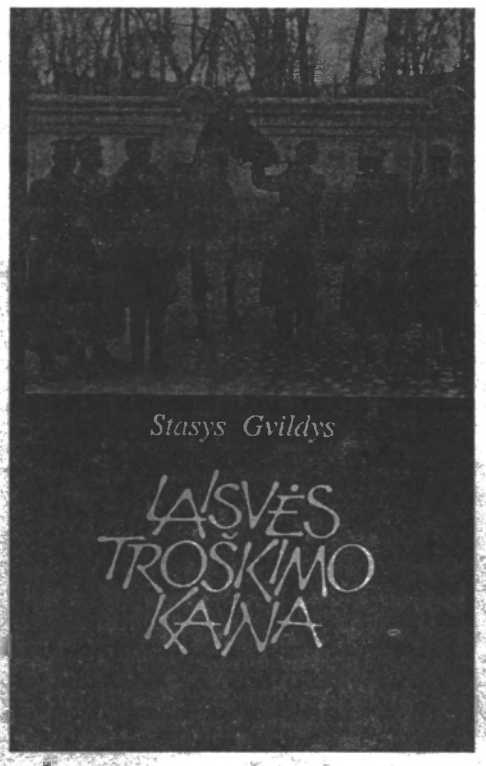

Gen. Povilo Plechavičiaus Vietinės rinktinės įkūrimo 55-ųjų metinių minėjimo išvakarėse pasirodė Vietinės rinktinės kario - kario savanorio Stasio Gvildžio knyga "Laisvės troškimo kaina". S.Gvildys yra keliolikos straipsnių apie Vietinės rinktinės vadų ir karių likimus autorius, kruopščiai renka duomenis apie žuvusius VR karius ir jų palaidojimo vietas, rūpinasi žuvusiųjų atminimo įamžinimu. Ir štai - knyga. Knyga vertinga tuo, kad jis autorius - gyva VR istorija - veda skaitytoją savo, kaip jis rašo, laimės paženklintu keliu nuo VR organizavimo iki jos tragiško likvidavimo, keliu beteisio žmogaus, buvusio rudųjų ir raudonųjų okupantų mirtinuose gniaužtuose, laimingų atsitiktinumų dėka išvengusio žūties, kad paliudytų ateinančioms kartoms rudųjų ir raudonųjų žvėrių nusikaltimus mūsų tautai. Knyga vertinga ir tuo, kad ji liudija mūsų dienų jaunimui, kaip tų metų jaunimas, generolo pakviestas, nedvejodamas nuskubėjo ginti Tėvynės, lygiai taip, kaip jų tėvai atliko savo pareigą Tėvynei 1918-aisiais.

Knyga parašyta talentingai, nuoširdžiai ir sąžiningai. Su įdomumu ją skaitys kiekvienas, kam brangi tautos istorija.

Kazys BLAŽEVIČIUS
VR kariūnas - karys savanoris

Apkaltintas nekaltas partizanas

"Dainavos apygardos partizanų takais" - nuostabi knyga. Gyvų liudytojų pasakojimai čia vaizdžiai apibūdina partizaninio karo pradžią įvairiose Dzūkijos vietose. O gražiausia knygos puošmena - tai buvusios jaunutės mokytojos atsiminimai "Gegutė pamelavo" apie mokytojavimą Mančiagirės kaime.

Istoriko Algio Kašėtos straipsnis "Partizaninis karas Dzūkijoje", kur išvardyta gausybė organizacinių pasikeitimų partizanų valdymo struktūrose. Iš viso to matyti, kad partizanai nesėdėjo bunkeriuose susidėję rankas, o visą laiką veikė. Gaila, kad minėtame straipsnyje neišvengta klaidų. Viena jų labai apmaudi - garbingas partizanas priskirtas prie sokolovininkų, o išdavikas net nepaminėtas.

Knygos 16 psl. rašoma: "1946m. gegužės mėn. (...) "Geležinio vilko" grupė, turinti apie 30 kovotojų, veiklos rajonas - Daugų ir Alovės (dalis) valsčiai"...

1945-1946m. žiemą mūsų namuose Atžalyno kaime vyko "Geležinio vilko" grupės "Šerno" skyriaus susirinkimas. Dalyvavo 30 partizanų (visus juos mačiau). Susirinkime nebuvo daugelio pažįstamų partizanų - Žaibo pavaldinių. Kiek skyrių buvo "Geležinio vilko" grupėje, nežinau. Veiklos rajonas buvo: Daugų ir Onuškio valsčiai, dalis Alovės, Alytaus, Butrimonių valsčių; pats esu sutikęs Žaibo partizanų Varėnos valsčiuje. 1945m. partizanai minėjo, kad daugiškių (Žaibo) būryje yra daugiau kaip 100 vyrų, merkiniškių (Vanago) - apie 200 ir Butrimonių (Dobilo) - 33 partizanai (turintys net 16 kulkosvaidžių).

Tai skatina abejoti ir kitų rašinyje pateiktų duomenų tikslumu.

Straipsnyje išdavikas Algirdas Skinkys ne kartą pavadintas Adolfu.

(keliama į 11 psl.)

Dar vienas istorijos puslapis

(Pastabos apie S.Abromavičiaus knygą "Didžioji kova")

S.Abromavičius, pradėjęs tyrinėti "Didžiosios kovos" partizanų istoriją 1988 metais, išleidęs knygą "Žalio Velnio takais" (1995m.), savo veiklą tęsė, nes, anot autoriaus, Lietuvos ypatingojo archyvo bylose surasta daug naujų dokumentų, be to, "atsirado naujų liudininkų ir tų kovų dalyvių". Tai paskatino autorių, tyrinėjusį Kaišiadorių, Kauno, Trakų bei gretimų rajonų ginkluoto pasipriešinimo istoriją, išleisti naują, išsamesnę knygą - "Didžioji kova" (1999m., išleido Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. 440 p.). S.Abromavičius surinko daugybę medžiagos, prakalbino šimtus partizanų, ryšininkų, rėmėjų, pasitelkė pagalbininkų (Veroniką Gabužienę, Kęstutį Kasparą, Gintarą Vaičiūną, Vincą Lozoraitį ir kt.) ir rezultatas - kapitalinis darbas apie laisvės kovas didelėje teritorijoje tarp Kauno ir Vilniaus.

Pateikęs duomenų apie ginkluoto pasipriešinimo šiose apylinkėse pradžią, apie partizanų "Didžiosios kovos" apygardos sukūrimą (didžiausi nuopelnai tenka Jonui Misiūnui, pasivadinusiam "Žaliu Velniu" (pagrįstai autorius vartoja autentišką, o ne "sugramatintą žymiojo partizano slapyvardžio formą), S.Abromavičius pasirenka visai tinkamą kelią - supažindina su atskirų "Didžiosios kovos" regionų kovų istorija. Tokiu būdu atsiranda knygos skyriai - "Palemono- Neveronių partizanai", "Kaišiadorių partizanai", "Rumšiškių- Pravieniškių partizanai" ir t.t. Knygoje pateikiama atsiminimų, dokumentų, nuotraukų, kitos įvairios medžiagos apie jau minėtų regionų bei apie Livintų, Kruonio, Žaslių, Kaugonių, Musninkų, Žiežmarių, Vievio, Jiezno, Jonavos (šio skyriaus autorė - V.Gabužienė) partizanus. Turiningas knygos skyrius - "Partizanų vardai", kuriame skaitytojas supažindinamas su J.Misiūno- Žalio Velnio, M.Kestenio- Serbento, A.Morkūno-Plieno, B.Trakimo- Genelio bei daugelio kitų (iš viso - dvidešimt dviejų) "Didžiosios kovos" vadovų biografijų faktais, reikšmingiausiais jų veiklos momentais.

Knygoje randame istoriko K.Kasparo studiją "Didžiosios kovos apygardos organizacija ir kovos 1944m. vasarą- 1946m. pavasarį", kur pateikiama organizuotų partizanų struktūrų kūrimosi istorija, stebina mastai, kuriais jaunimas būrėsi į pasipriešinimo kovą (pvz., vien iš Darsūniškio apylinkių į partizanų būrius atėjo apie 100 vyrų). Reikšmingas knygos papildymas - istoriko Gintaro Vaičiūno straipsnis "Kalba KGB archyvai". Negalima nepaminėti žuvusių "A" rinktinės partizanų, ryšininkų ir rėmėjų sąrašo - daugiau kaip 200 asmenų su jų kilmės, gimimo bei mirties duomenimis. Šį sąrašą savaip papildo Vinco Lozoraičio surinkti duomenys apie Kaišiadorių rajono politinius kalinius (beveik tūkstantis pavardžių). Vien tokių sąrašų sudarymas - ne tik vertingas, bet ir didelio kruopštumo reikalaujantis darbas. O ką jau kalbėti apie stambaus leidinio parengimą. Todėl galima padėkoti S.Abromavičiui, jo talkininkams už tai, kad yra nušviestas dar vienas garbingas mūsų istorijos puslapis.

R.J.

Keisti teiginiai

Mes, dar gyvi Aukštaitijos, Vyčio apygardos partizanų kovų liudytojai, esame nustebinti Romo Kauniečio "Aukštaitijos partizanų prisiminimų" II knyga. Reikalaujame "Tremtinyje" paneigti Albino Striuko pasakojimą, kuriame - viena neteisybė. Kodėl neapklausti dar gyvi aprašomų įvykių liudytojai?

Netiesa, kad partizanai nušovė Rozenbergą, kad Lepšynėje partizanai sudegino moters namus. A.Sriukas, atsivaręs į namus mano brolį - Vaclovą Malakauską - mano akivaizdoje jį mušė, suėmė ir po poros savaičių kankinimų nušovė. Kai mama atėjo prašyti atiduoti sūnaus palaikus palaidoti, A.Striukas atsakė, kad banditas pakastas ten, kur jam ir priklauso.

Vaclovą Malakauską suėmė Surviliškio skrebai, tarp kurių buvo ir A.Striukas. Jis po savaitės buvo nušautas. Tai gali paliudyti Vincas Sagaitis, Broniaus Karbočiaus- Bitės ryšininkas, suimtas 1949m., nuteistas 10 metų, kalėjęs Vorkutoje (adresas žinomas).

Kai A.Striuką pažinę žmonės sužinojo, kad jis priimtas į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos narius, pasipiktinę tuo, net norėjo atsisakyti savo narių pažymėjimų.

Janina MALAKAUSKAITĖ-KRISTANAVIČIENĖ,
Janina KRANAUSKIENĖ,
partizanas **Juozas KRANAUSKAS,**
ryšininkas **Vincentas SAGAITIS**

Virginija SKUČAITĖ

Gyvenimas po Tėvo ženklu

Prasivėrė Bruzgų namelio durys, ir į vasaros gėlėmis pražydusį kiemą ištipeno išblyškusi šešiametė. Ji delnuku gynė akis nuo spiginančios saulės šviesos ir paėjusi keletą žingsnių... klestelėjo į gražiausių gėlių darželį. Bruzgienė, tai pamačiusi, nebarė Auksės. O kaip barsi, jei mergaitė mažytėje kamarėlėje be langų jau mėnuo gyveno, neiškišdama nosies laukan. Apsvaigo vaikui galvelė nuo saulės ir tyro oro - išsitiesė gėlyne. Mergytės motina paskui išgyveno, kam Auksė gerosios Bruzgienės gėlyną išlaužė. Juk Bruzgai - jų geradariai, surizikavę stribų panosėje, pačiame Alytaus centre priglausti Adolfo Ramanausko-Vanago - visur ieškomo žinomo partizanų vado, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio vyriausiojo gynybos pajėgų vado, dimisijos brigados generolo šeimą.

- Visas mano gyvenimas - tai Tėvo gyvenimo ženklai. Aš juos tiesiogiai ar netiesiogiai visuomet jaučiau,- kalbėjo Auksė Ramanauskaitė- Skokauskienė, sklaidydama 1956m. tėvo ranka rašytus prisiminimus.- Gimiau aš Vilniuje, įprastoje ligoninėje 1948m. Žinoma, mama ten pateko svetima pavarde. Tai padaryti padėjo tėvo draugas, vilnietis gydytojas Vytautas Gurevičius. Jis, beje, ir dabar gyvena sostinėje. O tėvas tuo metu, 1948m. pabaigoje, ėjo į garsųjį visos Lietuvos aukščiausiųjų partizanų vadų suvažiavimą Prisikėlimo apygardoje, Radviliškio rajone, Minaičių kaime. Iš pietų Lietuvos miškų jis išėjo vėlyvą rudenį, o į suvažiavimo vietą atėjo tik 1949 metų sausio pabaigoje. Nesistebėkite, kad šimtus kilometrų ėjo pėsčias ir ėjo taip ilgai. Juk partizanus ir jų vadus medžiote medžiojome. Buvo labai padažnėjusios MGB provokatorių akcijos, tad iš apygardos į apygardą tėvas ėjo miškais ir tik naktimis. Sugrįžo į savo veiklos rajoną tik 1949 metų balandį. Mane, naujagimę, jis pamatė tik po keleto mėnesių. Visą laiką mūsų šeimai reikėjo slapstytis. Teko ir bunkeriuose gyventi, ir ant garsiojo partizano Juozo Lukšos- Daumanto kelių sėdėti...

Auksės Ramanauskaitės prisiminimus nutraukė sūnus Norbertas su dukra Inga, KMU studentai, atėję paviešėti pas tėvus per Atvelykį. Bet netrukus ir jie atidžiai klausėsi mamos pasakojimo apie jos gyvenimą po Tėvo ženklu.

- 1956m. gegužės mėnesį apsigyvenome Rokiškio rajone, Pauksnės kaime, labai nuošalioje sodyboje miške. Ten mane kartais išleisdavo į sodą, kuris tarsi susiliejo su mišku. Artėjant rudeniui tėvai pasirūpino, kad aš su močiute, kuri taip pat jau seniai slapstėsi įvairiose Lietuvos vietose, apsigyventume arčiau Kamajų. Aš tapau naujų mano globėjų - tolimų giminaičių "vaiku" ir pradėjau lankyti Kamajų mokyklą. Žinoma, svetima pavarde ir vardu. Bet ir Kamajų mokykloje užtrukau neilgai.

Mažoji Auksė su tėvu 1953 metų vasarą Punioje

Auksė Skokauskienė užvertė storą, nuo laiko pageltusiais lapais sąsiuvinį ir parodė kambaryje ant sienos kabantį didelį tėvo portretą, kurį nutapė vilnietis dailininkas Vladas Karatajus, bei tėvo skulptūrėlę, kurią sukūrė kitas vilnietis, skulptorius Stanislovas Kuzma. Toje skulptūrėlėje ant Adolfo Ramanausko- Vanago peties tupėjo vanagiukas.

- Gal šis paukštis turi ką nors bendra su Jūsų tėvo slapyvardžiu?

- Ne, jis jau turėjo slapyvardį, kai augino prie bunkerio pastebėtus iškritusius iš lizdo mažus vanagiukus. Užaugę paukščiai visuomet lydėdavo jį miške. Gal ir tuomet, kai jis rašė į partizaninę spaudą, rengė įvairius dokumentus. Esu surinkusi nemažą pluoštą bunkeriuose išleistų laikraščių, dokumentų. Visa tai partizanai spausdino mašinėle ir daugindavo rotatoriumi. Vasarą laukymes prie bunkerių nuklodavo laikraščių lapais - taip būdavo prieš saulutę džiovinami rotatoriumi įspausti dažai...

Esu surinkusi daug partizanų spausdinių, archyvinių dokumentų ir kiekvieną laisvą nuo darbo ir įvairių renginių minutę skiriu sukaupto archyvo rūšiavimui. Norėčiau parengti knygą apie tėvą ir jo bendražygius. Jau esu išleidusi išsaugotus tėvo prisiminimus. Knyga vadinasi "Daugel krito sūnų". Joje panaudoti trys stori sąsiuviniai, kuriuos tėvas rašė 1952-1956 metais. Netrukus išleisiu naują šios knygos leidimą, kurį papildžiau nuotraukomis, įvairiais dokumentais.

- Kuris susitikimas su tėvu Jums labiausiai įstrigo atmintin ir širdin?

- Tai buvo 1957m. Vilniuje, Saugumo kalėjime, į kurį jis pateko iš Kauno, kur buvo suimtas išdavikо nurodymu. Jis, beje, ir dabar ramiai vaikščioja miesto gatvėmis...

Į pasimatymą su tėvu mane nuvedė mamos sesuo, nes mama tuo metu jau buvo Krasnojarsko krašte, lageryje - ją suėmė kartu su vyru. Prisimenu, tėvas niūriame pasimatymo kambarėlyje stengėsi būti kaip visada ramus. Mes kalbėjomės paprastai, tarsi būtų likę šimtai pasimatymų. Atsisveikinome labai skausmingai. Jis apsikabino mane ir nenorėjo paleisti, bet saugumiečiai jį atplėšė. Vedamas atgal jis vis atsigręždavo, žiūrėjo į mane. Nieko nesakė. Tai buvo paskutinis mano pasimatymas su tėvu. Tėvas tame kalėjime buvo žiauriai kankinamas ir galop sušaudytas. Tačiau iki šiol nežinau, kur jo palaikai. Todėl niekada neatsisakau, kai esu kviečiama atvykti į partizanų žūties vietas, kur vyksta jų atminimui skirti renginiai. Ir dalį savo gyvenimo esu pašventusi darbui Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungoje (LPKTS), kur dirbu tarybos ir valdybos pirmininko pavaduotoja. Bet, žinoma, stengiuosi neapleisti ir savo specialybės. Juk esu diplomuota specialistė, baigusi Kauno politechnikos institutą. Mes su vyru, gyvendami Birštone, parengėme pagrindinių šio miesto pastatų prijungimo prie šilumos tinklų ir daug kitų projektų.

Auksė prie savo tėvo rašytų atsiminimų ir jo skulptūrėlės (skulpt. S.Kuzma)

Skokauskų šeima

- Kur Jūs susipažinote su vyru?

- Mes mokėmės vienoje klasėje Kaune, paskui abu įstojome į tuometinį KPI. Kai nusprendėme tuoktis, tik tuomet nutariau jam pasakyti, kieno dukrą jis ketina vesti. Mat man pavyko mokykloje ir institute nuslėpti savo praeitį. Bet vyras jos neišsigando.

Žmonės stebisi, kaip man pasisekė sovietmečiu išlikti nepastebėtai, baigti mokslus. Gal man tai pavyko todėl, kad jau vaikystėje įpratau būti santūri. O ir mama vėliau mokė būti atsargiai, pasverti kiekvieną žodį, kiekvieną poelgį. Mama mirė prieš trejetą metų, nusinešdama su savimi į kapą vyro atminimą, kurį ji gerbė visą gyvenimą... Kai 1991 metais išleidau tėvo atsiminimų knygą, daugelis nustebo sužinoję, kad aš - Adolfo Ramanausko dukra. Nustebo todėl, kad, kaip minėjau, mes su mama buvome labai atsargios, tačiau visuomet vertinome tėvą ir vyrą. Aš dabar džiaugiuosi, kad galiu drąsiai pripažinti, kas buvo mano tėvas, kad išsipildė jo troškimas. "Mano troškimas,- rašė jis savo prisiminimų sąsiuvinyje,- matyti Auksutę užaugusią ir dirbančią demokratinėje Lietuvoje kūrybinį darbą"... Tėvo gyvenimo ir kovos auka neseniai buvo iškilmingai pagerbta Vilniuje - iš Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus rankų priėmiau mano tėvui po mirties skirtą Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordiną. Beje, tai 1950 metų Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos Prezidiumo tėvui skirto apdovanojimo atitikmuo. Pernai, pažymint tėvo 80-ąjį gimtadienį, buvo atkurtas ir 1949 metų apdovanojimas - tėvui po mirties paskirtas Vyčio Kryžiaus 2-ojo laipsnio ordinas. Manau, kad mano tėvas - vienintelis partizanas, kurio kova už nepriklausomą Lietuvą buvo įvertinta dviem Vyčio kryžiais.

- Nepatinka triukšminga aplinka, akį rėžiančios spalvos,- prisipažino Auksė,- gal todėl myliu gamtą, lauko gėles, jų kvapą. O štai šieno kvapas man sukelia nerimą. Kodėl? Jis man primena vaikystę ir nesibaigiančias mūsų šeimos gaudynes. Kartą, kai močiutės namuose prasidėjo krata, ji nepasimetė - įkišo mane į maišą su šienu ir, užsimetusi jį ant pečių, mane išnešė stribams iš panosės... Taigi ir šienas ne visiems vienodai kvepia. Pagaliau aš ir laiko neturiu atostogoms kaime. Išvis neatsimenu, kada su vyru atostogavome. Gal turėjome porą laisvų savaitgalių prieš keletą metų, o dabar ir uodas snapo neįkištų į mano dienotvarkę. Net ir šeimoje itin mėgstamų spageti su stambiai malta ir kepta mėsa neturiu laiko paruošti - gaminu tai, kas neatima daug laiko. Ypač man skanūs vyro paruošti pietūs. Jis man padeda taupyti brangų, nenumaldomai skubantį laiką.

(atkelta iš 8 psl.)

Romualdas JURELIONIS

"Vytauto priesaika"

Apsakymas

- Be reikalo. Dairysiesi į praeitį - pražiopsosi ateitį.

- O vis dėlto, tėti, man šis paveikslas labai patinka. Ir esu mamai dėkingas, kad jį man dovanojo. Tik norėčiau, kad pasakytum, iš kur jis pas mus atsirado.

- Na, ką čia. Menkniekis. Seni čėsai. Pamirškim.

- Gerai. Vis dėlto noriu tavęs štai ko paklausti: ar aš esu teisėtas šio paveikslo savininkas?

- Koks klausimas? Žinoma, teisėtas. Juk tau jį dovanojo mama.

- O jis mums priklausė teisėtai?

- Na, žinai, Stanislovai. Tai gal įtari, kad jis vogtas?

- Nieko neįtariu. Noriu tik vieno - teisybės. Tau, teisininkui, teisybė labiausiai turėtų rūpėti.

- Aš čia - ne teisininkas. Tėvas. Žmogus.

- Ar žmogui teisybė nerūpi?

- Vaikeli, tu ir pasensi, ir liksi kūdikis. Teisybė - miražas. Dūmai. Pasakos mažiems vaikams. Ir jei šito nenori suprasti - klausyk pasakėlių.

- Paklausyk, tėti. Turiu žinių, kad yra autoriaus duktė, vaikaitis. Ir gyvena visai netoli mūsų. Ar šis paveikslas - ne jų nuosavybė? Kitaip sakant, ar neprivalau jo grąžinti?

- Grąžinti? Kvailystė. Kodėl turi grąžinti savo daiktą? Absurdas.

- O jei tas daiktas ne mano?

- Vėl apie tą patį!

-Taip, apie tą patį. Nes tu aiškiai neatsakai: ar jis pas mus pateko teisėtai?

- Kas šiandien tave, Stanislovai, apsėdo?

- Taip, apsėdo įkyri mintis. Esi sakęs, kad buvai čekistas.

- Aš ir dabar čekistas! Ir būsiu juo visą gyvenimą!

- O žinom, kas toje valstybėje tada dėjosi.

- Visose valstybėse "dedasi"! Pažiūrėk, kas tavo sumautoje valstybėje dedasi. Vagys! Banditai!

- Todėl pasakyk tiesiai: ar nepasinaudojai čekisto teise, įsigydamas "Vytauto priesaiką"?

Mačiau, kaip tėvas rausta ir rausta. Jau norėjau baigti šį dialogą, kai tėvas pratrūko ne pykčiu, o jau įsiūčiu:

- Atėmiau! Aš! Atėmiau iš liaudies priešo! Bandito! Kurį tarybų valdžia areštavo, nuteisė. Tai - mano grobis! Karo trofėjus, supranti?

- Tai buvo ne karo metai, tėve.

- Karo! Žūtbūtinio karo. Kas - ką. Jeigu jie būtų mus įveikę - būčiau seniai pro velėną pūtęs. Tavęs ir ant svieto nebūtų buvę! Štai tikra teisybė!

Pasiūliau tėvui konjako. Jis įsipylė pusę stiklinės ir godžiai išgėrė. Stojo mirtina tyla. Abu galvojom apie tą patį, tik kiekvienas savaip. Pagaliau ryžausi:

- Tai paveikslas mano?

- Tavo! Ir niekieno daugiau!

- Tai jį grąžinsiu tikrajam savininkui.

- Niekada! Niekada! Niekam!- tėvas pašoko lyg gyvatės įgeltas, lyg būtų sprendžiamas viso gyvenimo likimas.

- Grąžinsiu, kam jis priklauso.

- Niekada!- dusdamas švokštė tėvas, klaikiomis akimis žiūrėdamas į "Vytauto priesaiką", nors, rodės, paveikslo nematė, o nusikėlė kažkur toli toli į praeitį.- Negalim jiems grąžinti nė kapeikos. Nė kapeikos!- trenkė kumščiu į stalą.

Vėl po šios perkūnijos nutilom. Ilgam. Svarsčiau: ar galiu kapituliuoti? Vardan šventos ramybės, kaip sakoma. Todėl ryžausi:

- Privalau grąžinti, tėve.

- Ne!

Tėvas pašoko, griebė ant lentynos gulėjusį peilį ir, prilėkęs prie paveikslo, smeigė į jį. Laimei, buvau greitesnis. Peilis įsmigo, bet neperrėžė drobės. Išplėšiau peilį iš tėvo rankos ir sviedžiau į kampą. Tėvas sušvokštė:

- Nuo ko gini?

- Nuo vandalo.

Kęstutis

Tik įėjęs pajutau, kad dirbtuvėje kažkokia ypatinga nuotaika. Net apsirengęs Staselis neįprastai, lyg ir dabitiškai. Nustebau. Nustebau ir dėl to, kad išsyk į akis krito "Vytauto priesaikos" paveiksle, prie pat rėmo, žiojėjanti skylė.

- Kęstuti, tavęs šiandien laukia staigmena,- Staselis pradėjo kažkaip neįprastai lėtai, pabrėždamas kiekvieną žodį, kiekvieną skiemenį.- Paaiškėjo ne tik "Vytauto priesaikos" autorius, bet ir savininkas. Paaiškėjo, kaip jis pateko į kitas rankas ir kaip atsidūrė čia. Viskas paaiškėjo, Kęstuti.

- Tai ne staigmena, Staseli. Jau kelios dienos tai žinau.

Mačiau, kad tai tikrai staigmena. Tik, žinoma, ne man.

Netrukom išsiaiškinti. Tada Staselis priėjo prie paveikslo, nukabino jį ir, kreipdamasis į mane, ištarė vėl oriai, iškilmingai:

- Po keturiasdešimt metų "Vytauto priesaika" grįžta tikrajam savininkui - Kęstučiui Gimbutui.

Kilo nedidelis susistumdymas, kol Staselis išklausė manęs:

- Tu su juo augai, brendai, su juo ir pasilik. Tai ir mano, ir mano mamos žodžiai. Viskas. Įpilk to - iš Veronos.

Apkaltintas nekaltas partizanas

(atkelta iš 9 psl.)

26 psl. rašoma: "Pagal Šerno parodymus saugumui pavyko likviduoti paskutinius grupės partizanus. Šernas buvo įtrauktas į smogikų grupę ir pagal MGB planą pasiskelbė grupės vadu..."

1952m. žiemą "Geležinio vilko" grupę sudarė 7 partizanai (iš jų tik vieno nepažinau) ir į partizanų gretas infiltruotas išdavikas Algis Mažeika- Juokdarys. Vasario 24d. šešiems partizanams Kalesnykų miške susikovus su enkavedistais, žuvo grupės vadas Varpas ir partizanė Audra. Šernas ir Jovaras buvo sužeisti ir paimti gyvi. Jovarą vėliau sušaudė. Granitui pavyko iš apsupties išsmukti. Juokdarys suvaidino žuvusį ir atsidūrė pas enkavedistus. Po to jis visą mėnesį prie atsarginio bunkerio laukė Granito.

Išgydytą Petrą Liuizą- Šerną MGB-istai vedžiojosi su savimi, vaidindami partizanų grupę. Jų suklaidintas, apygardos vadas Ungurys Šerną paskyrė "Geležinio vilko" grupės vadu. Vėliau, išaiškėjus tikrovei, Ungurys įsakymą pakeitė.

1952m. gruodžio 24d. Juokdarys, suklaidinęs Sakalą ir Klajūną, rogėmis vežėsi "į geresnį bunkerį", ir Daugų valsčiaus Vieciūnų kaime užvežė ant pasalos. Taip žuvo "Geležinio vilko" grupės partizanai Viktoras Patinskas- Sakalas ir Vaclovas Anušauskas- Klajūnas. Tai buvo paskutiniai partizanai, žuvę su ginklu rankoje Alytaus rajone.

Pagaliau 1953m. žiemą Šernas, nušovęs du MGB karininkus, pabėgo. Jis tai padarė, žinodamas, kad iš "Geležinio vilko" grupės yra likęs tik vienas partizanas. Po keleto dienų, 1953m. kovo 4d. Onuškio valsčiaus Dusmenėlių k. Petras Liuiza- Šernas, bijodamas dar kartą patekti į MGB rankas, nusišovė. Jis garbingai įvykdė partizano priesaiką: pasirinko mirtį, o ne padlaižio gyvenimą. Manau, kad tai buvo paskutinis partizanas, žuvęs su ginklu rankoje Trakų rajone.

1954m. sausio mėn. Vaitkantonių k. enkavedistams į rankas pateko gyvas paskutinis "Geležinio vilko" grupės partizanas Granitas.

1954m. ankstyvą pavasarį Vanagas, sušaukęs paskutinius partizanus (tuo metu jų buvo likę apie 6) pareiškė: "Jau metai praėjo po Stalino mirties, bet politika nesikeičia. Vyrai, krikite kur kas išmanote..."

Kai kurie partizanai, turėdami šiokius tokius dokumentus, išvyko į tolimus kraštus ir į gimtinę grįžo tada, kai jais jau niekas nesidomėjo. (Vieną tokį pažįstu.)

Vytautas MAČIONIS

Vilnius

Artėjant dainų šventei

Kad ir kaip kai kas norėtų ištrinti mūsų praeities erškėčiuotus dešimtmečius, jų aidas skambės mūsų dainose, vis primindamas skaudžius tautos išgyvenimus.

V.Kubilius "Tremtinio Lietuvoje" rašė: "Turime, ko gero, pačią turtingiausią kalinių ir tremtinių poeziją Europoje. Tūkstančiams ištremtųjų ar nuteistųjų Lietuvos ūkininkų, mokytojų, kunigų, studentų žodis liko vieninteliu turtu, kurio nepajėgė išplėšti čekistų teroras, badas, ledinė Arktikos naktis".

Daina mus jungė, ramino, guodė, kėlė Tėvynės ilgesį ir meilę kryžių nešusio lietuvio širdyje. Dainos, parvežtos iš tremties, ir šiandien skamba mūsų gimtinės padangėje, žadindamos Tautos vaikų dvasią: "Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia".

LPKT sąjungos skyriuose susibūrę tremtinių chorai ne tik dalyvauja visuose miestų renginiuose, bet ir organizuoja savo, respublikinio masto šventes. Tapo tradicija kas antri metai rengti Gedulo ir vilties dienos proga Tremtinių dainų šventes "Leiskit į Tėvynę". Pradedant 1991m., tokių švenčių buvo keturios: Kaune, Vilniuje, Panevėžyje, Klaipėdoje. Penktoji 2000-aisiais metais įvyks Šiauliuose.

Balandžio 17d. Šiauliuose tremtinių chorų vadovai aptarė 2000-ųjų metų tremtinių dainų šventės repertuarą.

Paliktos senuose repertuaruose skambėjusios dainos: J.Strolios "Parveski, Viešpatie", J.Naujalio "Lietuva brangi", L.Abariaus harmonizuota "Leiskit į Tėvynę"; Č.Sasnausko "Marija, Marija".

Iškilmingajai daliai, iš naujo (Šiaulių "Saulės Deltos" leidyklos) išleisto 27 dainų rinkinio (sudaryto R.Gasiūnienės) atrinktos devynios: Č.Sasnausko "Sužadinkim Lietuvą", V.Telksnio "Ant dalgio vyrai pasirėmę", L.Abariaus "Kur Tėvynė, kur motulė", L.Abariaus "Eglė", A.Paulavičiaus "Dievo dovana", A.Paulavičiaus "Etapas", V.J.Lyguto "Pilėnų lopšinė", A.Mikulskio harmonizuota partizanų daina "Kalniškės mūšis". Tremtinių ir partizanų dainos pasiūlytos šios: "Kaip obelis, mamyt, palinkus", "Aš verkiau parimus", "Beržas pravirko", "Jūs kaip arai". Siūlyta į repertuarą įtraukti "Jaunimo giesmę".

Daug kalbėta apie chorų atjaunimą. Mūsų choruose galėtų dainuoti visi norintys ir prijaučiantys mūsų organizacijai, tuo labiau tremtinių vaikai ir anūkai. Tremtinių chorai į savo repertuarus turėtų įtraukti daugiau liaudies, linksmesnių dainų.

Šiuo metu gauti visi dainų šventės repertuaro "Leiskit į Tėvynę" egzemplioriai. Neturėdami galimybės visiems išsiuntinėti, kviečiame atsiimti *Šiauliuose, Žemaitės g. 43; tel. (8-21) 422605; LPKTS Šiaulių skyriaus būstinėje.*

Linkime sėkmingo darbo, stropaus pasirengimo artėjančiai mūsų dainų šventei.

Dainų šventės organizacinio komiteto narys

Vladas RAVKA

Ketvirtos okupacijos

Išgyvenau keturias okupacijas

1920m. lenkai okupavo Vilniaus kraštą. Tai buvo nelaimė, skausmas visai Lietuvai, ypač Vilniaus krašto lietuviams.

Tų metų lapkričio 7 dieną Kuršių kaime aš gimiau. Mano krikštatėviai į Valkininkų bažnyčią krikštyti nešė mane pėsčiomis 5-6 kilometrus. Arkliais važiuoti buvo baisu, nes lenkai iš lietuvių atimdavo arklius, o vyrus sumušdavo.

Bolševikų okupacijos metais niekada nešvęsdavau savo gimimo dienos. Visa Lietuva, o ypač Vilniaus miestas, liepsnojo kruvinai raudonais skudurais. Tokią dieną gimtadienio švęsti negalėjau...

Sulaukus moksleivio amžiaus, mane atvežė į Klepočių kaimą pas močiutę, nes šiame kaime buvo lietuviška "Ryto" mokykla. Kai baigiau du skyrius, lenkai lietuvišką mokyklą uždarė.

Užplūsta liūdni prisiminimai. Atėjome į mokyklą tik dviese, visi kiti jau sėdėjo lenkų mokykloje. Už lenkų mokyklos nelankymą - piniginės baudos arba areštas. Taip privertė lankyti lenkų mokyklą.

Štai įėjo mokytoja, pasisveikino, atsisėdo, pažvelgė į Gedimino ir Vytauto portretus, alkūnėmis atsirėmė į stalą, veidą užsidengė rankomis. Staiga pakėlė galvą, ir mes pamatėme jos akyse ašaras. Priėjo prie mūsų, apkabino, pabučiavo ir pasakė:

- Eikite į priverstinę lenkų mokyklą, mieli mano vaikučiai, nes mokytis reikia. Tik visada ir visur prisiminkit mano žodžius. Prašau - mylėkit Lietuvą ir visada būkite lietuviai.

Su ašaromis išsiskyrėme su miela savo mokytoja ir lietuviška "Ryto" mokykla.

Laikas darė savo. Jau beveik pilnametis atvažiavau į tą patį kaimą pas gimines į svečius. Einam su draugu pro tą namą, kur kadaise gyveno lenkų mokytoja, o dabar prie lango sėdi kitas nepažįstamas mokytojas. Langas atviras, girdėti radijas. Prieiname prie lango, mandagiai paprašome pagauti Kauno radijo stotį. Mokytojo veidas persikreipė; jis užtrenkė langą.

Antros dienos vakare pasienio kareiviai mus areštavo ir nuvedė į Vaikštėnų kaimą, kur buvo pasieniečių būstinė. Per visą naktį žiauriai kankino, o rytą karininkas davė pasirašyti kažkokį popierių. Kas ten buvo parašyta, nežinojau. Pasakė, kad eitume namo ir gaudytume Kauno radijo stotį. Aišku, kad įskundė lenkas mokytojas.

Tuo laiku mano dėdė iš lenkų kariuomenės buvo parvažiavęs atostogų. Tarnavo Lomžos mieste tais metais, kai lenkai įteikė Lietuvai ultimatumą.

Štai ką jis papasakojo:

- Prieinu prie lango, matau prie bažnyčios daugybę klūpančių žmonių, girdžiu maldą "Švenčiausia lenkų Dievo motina, Aušros Vartų Marija, padėk sunaikinti mūsų priešą ir paimti Kauną". Baigę melstis, pakilo ir pradėjo šaukti: "Marš na Kovno..."

Kaip žinoma, istorijos įvykiai susiklostė atvirkščiai. 1939m. rugsėjo 1 dieną Hitleris su Stalinu surengė lenkams maršą į Varšuvą, o po dviejų savaičių Stalinas - į Vilniaus kraštą. Tais pačiais metais bolševikai grąžina Vilnių ir jo kraštą Lietuvai, bet neilgam. 1940 metais bolševikai okupavo visą Lietuvą. Persekiojo, žudynės, kalėjimai, tremtis.

1941 metai - man trečia okupacija. Bolševikai iš Lietuvos išvyti, karas tęsėsi. 1942-1944 metais Vilniaus krašte pradėjo veikti lenkų banditų gauja, dabar gražiai vadinama Armija krajova.

Banditiškai veiklai vadovavo lenkas generolas Kšižinovskis. Kšižinovskio slapyvardis - Vilk. Vokiečiai gaudė mūsų jaunimą, vežė darbams į Vokietiją, o kai ką į rytų frontą. Todėl mūsų inteligentija priešinosi ir padėjo išsaugoti jaunimą.

Mane ir dar tris mokslo draugus, kad išvengtume vokiečių gaudynių, pasiuntė į Dieveniškių valsčių mokytojauti, nes pradžios mokyklų mokytojų nelietė.

Man paskyrė Jurgelionių kaimą, kuris jau buvo sulenkėjęs. Šio kaimo seniūnas buvo lietuvis - geras, doras, sąžiningas žmogus. Jo padedamas surašiau vaikus, kurie jau trejus metus nelankė mokyklos, nes jos ir nebuvo.

Trečią dieną po vaikų surašymo staiga į kambarį įpuolęs šeimininkas sušuko, kad ateina banditai. Pažvelgęs pro langą, matau dvi būtybes su pabalnotais arkliais. Vienas iš jų - lenkų uniforma. Šeimininkas patarė bėgti.

Išbėgęs pro kitas duris, stoviu baloje. Jau ir sutemo. Klausau - kažkas ateina. Tai šeimininkas. Pradėjo pasakoti:

- Tai buvo baltieji banditai. Jie žiauriai sumušė seniūną, o du atjojo pas tave. Pasakiau, kad mokytojas išvažiavo į Vilnių atsivežti vaikams knygų, sąsiuvinių. Jie liepė tau pasakyti, kad per 24 valandas tavęs čia nebūtų, nes man klius kaip ir seniūnui.

Nuėjęs pas seniūną, radau jį gulintį lovoje. Moterys tvarstė žaizdas, jis beveik nekalbėjo. Sukaupęs visas jėgas, sako:

- Pone mokytojau, išvažiuok. Banditai nužudys.

Seniūno patarimo paklausiau - kitą dieną palikau Jurgelionių kaimą ir neatidarytą mokyklą.

Štai aš Vilniuje pas draugą, kuris turėjo trijų kambarių butą. Jis pasakojo priėmęs naują gyventoją. Liepė spėti, ką.

Sakau:

- Studentą.

- Ne. Saugumietį, gestapininką.

Mane apėmė siaubas.

Bet jis sako:

- Nenusigąsk. Lietuvis, mūsų žmogus, kad tokių daugiau būtų, tai mūsų tauta džiaugtųsi. Jis retai kada pareina, jau dvi paros čia nenakvoja.

Staiga įeina puikiai nuaugęs vyras gestapo uniforma.

Šeimininkas mus supažindino, o jis, tiesdamas man ranką, klausia:

- Lietuvis?

- Aš nesuprantu jūsų klausimo.

Dar kartą klausia:

- Lietuvis?

Dar kartą atsakau, kad nesuprantu jo klausimo...

Štai ką vadinamas saugumietis man papasakojo.

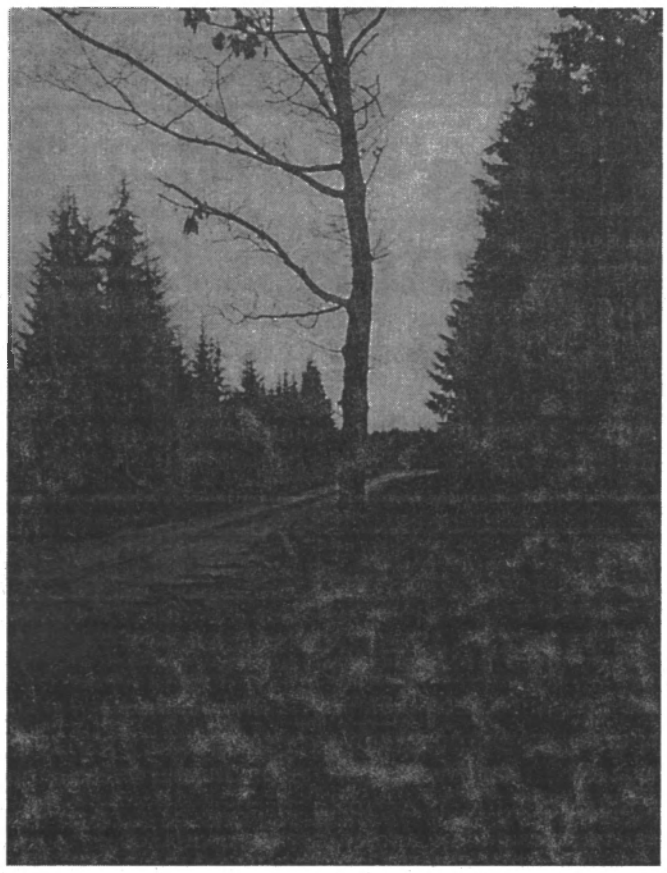

"Tu matai, kokioje sistemoje aš dirbu. Mums baltųjų gaujos veikla žinoma. Gaujai vadovauja generolas, slapyvardžiu Vilk. Prisimeni generolo P.Plechavičiaus kreipimąsi per radiją į Lietuvos žmones? Jis sakė: "Patikėkit man, nebūsite siunčiami į rytų frontą, tarnausite tik Lietuvoje, mano žinioje. Jeigu vokiečiai duos ginklų, kurių aš reikalauju, po poros savaičių Lietuvos žemėje nebus nei vieno balto, nei raudono bandito". Apgavo generolą Plechavičių. Davė daugumai prancūziškus šautuvus, po penkiolika šovinių ir siuntė į mūšį su baltaisiais banditais kariauti. Tuo tarpu lenkus ginklavo naujoviškais ginklais. Mūsų vyrams žinoma, kaip lenkai ginklus išveža iš miesto, žinoma, kaip vokiečiai nuveža ginklus į mišką, į sutartą vietą. Suvaidindavo laidotuves: prieky eina kunigas, artimieji verkia, o karste - ne numirėlis, bet ginklai. Mums teko sužinoti vietą, kur vokiečiai perduoda ginklus baltiesiems.

Mūsų vyrai išvyko į pasalą sekti. Ilgai laukti nereikėjo. Atvažiavo vežimas, o jame sėdi vokiečių kariškis. Sušvilpė, ir greit iš miško pasirodė du vežimai su ginkluotais vyrais. Vyrai mato, kaip iš kariško vokiečių vežimo kažką perkrauna į tuos kitus vežimus. Mūsų vyrai seka vokiečių tuščią vežimą. Atvažiuoja į miestą, Basanavičiaus gatvę, įsuka į kiemą, kuriame apsistojęs kariškas vokiečių dalinys.

Turbūt pastebėjai Vilniaus gatvėse ant sienų, tvorų nesuprantamus ženklus - tai ne vaikų darbas, o Vilko organizuotos gaujos atžymos, kuriame name, bute gyvena lietuviai, kad, vokiečiams pasitraukus iš miesto, galėtų susidoroti su lietuviais. Tu daug ko nežinai, čia tik maža dalelė.

Dėl įdomumo nueik į Dainavos restoraną, ten kelneriu dirba iš Varšuvos atvažiavęs karininkas. Tai baltųjų bandįtų šnipas. Vokiečiai jo areštuoti mums neleidžia."

Po kelių dienų parėjęs ponas kapitonas sako:

- Toliau Lietuvos saugume tarnauti negaliu. Tik gaila, kad negalėsiu padėti apsaugoti savo tautiečių. Eisiu į mišką pas banditus...

Nustebęs juokaudamas klausiu:

- Pas kokius?

- Pas raudonus,- atsako.

Žinoma, nenuėjo. Po kelių dienų paskubomis parėjo atsisveikinti ir pasiimti lagaminą. Mums pataria: "Gestapas jau kraustosi iš Vilniaus, nepalieka ir saugumo. Po poros savaičių bolševikai jau bus Vilniuje, prasidės nebaigtas 1940-1941 metų teroras, tremtis... Saugokitės, būkite lietuviai... Štai tau atminčiai "riešutukų"." Į mano delną pabiro 8-o kalibro šovinukai. Girdžiu jo žodžius: "Nešaudyk į varnas, šaudyk tik į Lietuvos priešus".

1946m. sausio 2 dieną Vilniuje areštuojamas buvau priverstas jo prašymą įvykdyti.

Lietuvoje skambėjo dainos "Į Vilnių, į Vilnių, tą mylimą šalį", bet mažai kas žinojo, kas toje šalyje darėsi, nežino daugelis ir dabar. Skaudu Vilniaus krašto lietuviams matyti augančius kaip grybus Rasų kapinėse žudikų paminklus. Jie skubėjo juos statyti prieš šv.Tėvo atvažiavimą - manė, kad šv. Tėvas palaimins žudikų paminklus. Nepatiko lenkams ir Šv.Dvasios bažnyčioje pasakyta Šv.Tėvo kalba. Šv.Tėvas supranta, kokia skriauda lenkų padaryta Lietuvai. O mūsų dabartiniai šalies vadovai, važinėdami į Varšuvą, daro nuolaidas.

(B.d.)

1999m. gegužės 7 d. TREMTINYS Nr. 17 (351) 13

LPKTS istorijos skyrius nagrinėja temą "1940-1941 metų Lietuvos gyventojų genocido organizatoriai ir vykdytojai". Tuo tikslu nagrinėjamos Lietuvos ypatingojo archyvo (LYA) 1940-1941 metų baudžiamosios bylos (b.b.), naudojamasi Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) išleistomis knygomis ir kitais šaltiniais. Skelbiame surinktus duomenis. Tikimės, kad skaitytojų atsiliepimai, prisiminimai padės patikslinti bei papildyti publikuojamą medžiagą.

Abramov - NKGB tardymo skyriaus viršininkas (LYA b.b. P11514 LI)

Abramovič - Vilniaus m. tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas (LYA b.b. 34229/3, P8867 LI, P11269LI, P10859LI, P2978LI, 7446/3, 43602/3, 9310/3)

Afanasjev - Panevėžio apskr. KGB darbuotojas (LYA b.b. P12570LI, P12767LI)

Andrejev - LTSR Prokuroro specbyloms pavaduotojas (LYA b.b. 12956/3)

Astrauskas - Šiaulių UO NKGB operatyvinis įgaliotinis (LYA b.b. P12989LI)

Arlianskaitė Maša Rubino - LTSR NKVD 6-ojo skyriaus operatyvinė darbuotoja (b.b. 5865/3)

Aronavičius Isakas Mendelevič - Marijampolės kalėjimo politinis vadovas (LGGRT instituto darbai T.1, p.11)

Baranauskas - Valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas (LYA b.b. P5701LI, P11474LI)

Bakas Dovydas Moisiejaus - Kauno milicininkas (LYA b.b. P11524LI)

Balamutenko - Panevėžio apskrities NKVD tardytojas (LYA b.b. P12547LI, P13453LI, P12545LI)

Borokošas - Kėdainių NKGB skyriaus operatyvinis įgaliotinis (LYA b.b. P7343LI, 23052/3, P10532LI, P10533LI)

Bernotenas Vaclovas - 1940-1941m. Marijampolės apskrities liaudies tardytojas (Lietuvos Mažoji tarybinė enciklopedija (LMTE) T.1, p.212)

Birgeris Šolomas - Ukmergės kalėjimo politinis vadovas (LGGRT instituto Darbai, T.1, p.11)

Bykovas Davydas - LTSR NKGB komisariato pavaduotojas, 1941 metais vadovavo Lietuvos gyventojų trėmimo štabui (LGGRT instituto Darbai T.1, p.19)

Blochas Gilelis - 1940-1941m. agentūros skyriaus darbuotojas, VRLK (NKVD) 4 dalies viršininkas (LYA b.b. P12538LI)

Bodekas B. - LTSR Teisingumo liaudies komisariato komisaro pavaduotojas (LGGRT instituto Darbai T.1, p.15)

Borkumas Zelmanas - Utenos apskrities prokuroro pavaduotojas (LGGRT instituto Darbai T.1, 25)

Breneris Moisiejus - LTSR NKVD tardymo skyriaus tardytojas (LYA b.b. P12550LI, P10833LI, P17786LI, P9830LI, P6542LI, P18523LI, 9937/3, 5454/3, 7837/3)

Bogoduš - NKGB KRO 3 skyriaus viršininkas (LYA b.b. P14104LI)

Choleva Semionas - LTSR NKGB slaptojo politinio skyriaus viršininko pavaduotojas, tardytojas (LYA b.b. P12006LI, P8882LI, 7709/3 ir E.Grunskis "Lietuvos gyventojų trėmimai 1940-1941, 1945-1953 metais", p.28)

Charitonovas Abramas - Šumsko valsč. partinis organizatorius (LGGRT instituto Darbai T.1, p.5)

Čepelinskas Leiba Nachomo - kameros agentas (LYA b.b. P12606LI)

Cukerman - 5 skyriaus bylų vykdytojas (LYA b.b. P10893)

Charitončik - NKVD tardymo skyriaus tardytojas (LYA b.b. P13527LI, P12538LI, P10937LI)

Demba Icikas Erochomovič - nuo 1940m. dirbo Valstybės saugumo organuose. Agentūros skyriaus darbuotojas. Vienas iš 5 grupių vadų pravedant areštų operacijas 1940m. liepos 11-12d. (LYA b.b. P10480LI ir LMTE T.1, p.387, A.Anušauskas "Lietuvos gyventojų genocidas")

Didžiulis Karolis (iki 1940m. Grosmanas) - 1940m. birželį dirbo Liaudies vyriausybės įgaliotiniu, buvo milicijos organizatorium ir vadovu (LMTE T.2, p.596)

Dikerytė Šeina - 1940-1941 metais Vidaus reikalų liaudies komisariato - VRLK Marijampolės apskr. skyriaus darbuotoja (LMTE T.1, p.405)

Deviatnikov Jakov Jerofejevič - Ukmergės apskr. NKVD viršininkas (LYA b.b. P11524LI)

Dobrotvorskoj - Vilniaus m. NKVD tardymo skyriaus viršininkas (LYA b.b. P11269LI)

Dunjkov - LTSR NKVD tardymo skyriaus vyr. tardytojas (LYA b.b. P14221LI, P12550LI, P11985LI, P11936LI, P10931LI, P11900LI, 5865/3)

Dušanskis Nochmanas - nuo 1940m. dirbo Valstybės saugume Šiauliuose, NKVD-MGB-KGB darbuotojas (LYA b.b. P14128LI, 6775/3 ir kt.)

Dvoreckis Berelis - Šiaulių apskr. liaudies tardytojas (LYA b.b. P8958LI)

Erigo A. - NKVD tardymo skyriaus tardytojas (LYA b.b. P10897LI, P12070LI, P13518LI)

Fainsodas Zelmanas, Joselio - Lazdijų NKVD operatyvinis įgaliotinis (LYA b.b. P4360LI)

Feigelsonas Grigorijus - VRLK kvotų skyriaus tardytojas (LYA b.b. P5247LI, P10809LI, P5283LI, P10698LI, P12537LI ir kt.). Dalyvavo pravedant masinius areštus 1940m. liepos 11-12d. ir gyventojų trėmime (E.Grunskis "Lietuvos gyventojų trėmimai 1940-1941, 1945-1953 metais")

Feldmanas Abramas - Vilniaus moterų kalėjimo politinis vadovas (LGGRT instituto Darbai T.1, p.11)

Finkelšteinas Leo - NKVD tardytojas (LYA b.b. P10698LI, P10849LI). Dalyvavo 1940-1941m. represijose, rinko žinias apie trockistus ir eserus (A.Liekis "LKP agonijos kronika" T.1, p.122)

Fridmanas Berelis - 1940-1941m. Aukščiausiojo teismo narys (Lietuvos MTE T.1)

Frankas Icikas - Kretingos apskrities prokuroro pavaduotojas (LGGRT instituto Darbai T.1, p.24)

Gailevičius A. - LTSR VRLK 3 spec. skyriaus viršininkas (LYA b.b. P12550LI, P13515LI, P12545LI, P17786LI, P10931LI)

Garbaitė Basė - 1941m. LTSR Prokuratūros skyriaus prokurorė (LGGRT instituto Darbai T.1, p.12)

Garbas Mejeris - Panevėžio apskrities prokuroro pavaduotojas (LGGRT instituto Darbai T.1, p.25)

Gamze Chanon Borisovič - LSSR NKGB KRO operatyvinis darbuotojas (LYA b.b. P1029LI)

Gantovnik Peisach Joselevič - Vilniaus NKVD kalėjimo darbuotojas, 1940m. politrukas kariuomenėje (Lietuvių archyvas p.138)

Gilys Samuilas, Mataso - VRLK Raseinių skyriaus viršininkas (LYA b.b. 37563/3, P11936LI, P12547LI, P14128LI, P13523LI)

Gerasimovič - NKGB LTSR tardymo skyr. vyr. tardytojas (LYA b.b. P10937LI)

Glezeris Calka Šumilovič - VSLK operatyvinis įgaliotinis (LYA b.b. P18523LI, 7376/3, 9585/3)

Godliauskas Adomas - 1940m. LTSR karo tribunolo narys (LGGRT instituto Darbai T.1, p.32)

Grožnikas Giršas Elėjaus - VSV 2 skyriaus operatyvinis įgaliotinis - tardytojas (LYA b.b. P12151LI, P12539LI)

(B.d.)

1948 metų Lietuvos prievaizdai

1956 metais Vilniaus universiteto teisės fakulteto trečiojo kurso studentas kupiškėnas Juozas Alekna savo bendrakursiams pareiškė, kad jeigu nebūtų Rusijos okupacinės kariuomenės, tai Lietuva savo valdžią atkurtų per porą dienų. Už šias ir panašias kalbas bendrakursiai Šinkauskas, Gaidelis, Letkauskas, Belickas KGB įskundė J.Alekną ir kitus studentus, kurie buvo nuteisti.

Okupantai ir kolaborantai lietuvių tautos pasipriešinimą okupacijai bandė aiškinti kaip klasių kovą. Tai prieštarauja istoriniams faktams. Nuo pat 1940 metų Lietuvos okupacijos pradžios čekistams Vilniuje ir vietose vadovavo iš Rusijos atsiųsti kadrai, o pagrindines naikinamąsias operacijas vykdė įvairios paskirties Rusijos kariuomenė.

Pateikiame Lietuvos rajonų 1948 metų MGB skyrių viršininkų sąrašą. Iš 37 viršininkų vienas turėjo pulkininko laipsnį (Kaune), o 25 - papulkininkio. Tai sudaro per 70 procentų bendro viršininkų skaičiaus, reiškiančio, kad genocidinį darbą vykdė patirtį turintys pareigūnai.

Archyvuose išlikusiuose dokumentuose yra nurodoma tik pareigūno pavardė be vardo. Regimai tuo metu jie puikiai suprato, kad vykdo kruvinus darbus ir prieš ateities kartas norėta nuslėpti savo asmenį, kad sunkiau būtų juos identifikuoti. Tai suprantama iš NKVD, MGB ir KGB darbo slaptumo principo, siekiant maskuoti savo, kaip nusikalstamos organizacijos, veiklą. (LYA, 3 apyr., 294 byla)

Rajonas	KGB viršininkas
Alytus	*papulk. Dobkov*
Anykščiai	*kpt. Grigorjev*
Biržai	*papulk. Gerasimov*
Joniškis	*papulk. Filonov*
Jurbarkas	*mjr. Serebrikov*
Kaišiadorys	*papulk. Samošin*
Kaunas	*plk. Sinycin*
Kėdainiai	*papulk. Nožikov*
Kelmė	*mjr. Iljin*
Klaipėda	*papulk. Konstantinov*
Kretinga	*mjr. Vichrev*
Kupiškis	*papulk. Rožkov*
Kuršėnai	*mjr. Bandurovskij*
Lazdijai	*mjr. Aleksiejev*
Marijampolė	*mjr. Vlasov*
Mažeikiai	*papulk. Senin*
Panevėžys	*papulk. Čachava*
Pasvalys	*papulk. Novikov*
Plungė	*papulk. Golovonov*
Prienai	*mjr. Savčenko*
Radviliškis	*papulk. Kobelev*
Raseiniai	*papulk. Carkov*
Rokiškis	*mjr. Župikov*
Šakiai	*mjr. Komendant*
Šiauliai	*papulk. Bačko*
Šilutė	*papulk. Pirogov*
Širvintos	*papulk. Melnikov*
Švenčionys	*papulk. Malanjin*
Tauragė	*papulk. Lapin*
Telšiai	*papulk. Sivov*
Trakai	*papulk. Krainov*
Ukmergė	*papulk. Pachomyčev*
Utena	*papulk. Malych*
Varėna	*kpt. Sucharev*
Vilkaviškis	*papulk. Židko*
Vilkija	*papulk. Tregubov*
Zarasai	*papulk. Pirogov*

Parengė
Algirdas ENDRIUKAITIS

Skelbimai

Gegužės 29d. 11 val. (šeštadienį) Kaune, Laisvės al. 39 (II aukšte) įvyks buvusių Irkutsko sr. Osinsko raj. tremtinių susitikimas.

Kviečiame atvykti su šeimomis. Prašytume informuoti ir savo pažįstamus.

Apie atvyksiančių žmonių skaičių prašome pranešti iki gegužės 20 d.

Smulkesnė informacija tel. *(8-27) 261832, 735852.*

Kur tu, Stasele?

Artėjant gyvenimo saulėlydžiui, nemigo naktimis prisimenu **Staselę**, su kuria 1948m. gegužės 21-22d. slapstėmės nuo tremties Utenos apskr. Tauragnų valsč. Gatelių kaimo miškelyje - raiste, prie upelio. Ji tada dirbo Juknėnų- Pikčiūnų pradinėje mokykloje, o aš, Elena PAKŠTAITĖ,- Gateliuose.

Labai prašau atsiliepti ir parašyti man šiuo adresu: ***Elenai PAKŠTAITEI- KUBILIŪNIENEI, Biržiškų 11-46, 3031 Kaunas; tel. (8-27) 353909.***

LGGRT centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistento vardui gauti sąrašą

Jonas Balčius, ryšininkas, Lazdijų apskr. Dainavos apyg. Jono Stonkaus- Žaibo būrys 1945-1949m.
Marijona Bernatavičienė- Jankauskaitė, ryšininkė, Varėnos apskr. Varėnos valsč. Merkio būrys 1946-1948m.
Mečislovas Butkevičius, partizanas, Šiaulių apskr. Radviliškio valsč. Juozo Mingilo būrys 1944-1949m.
Vladislovas Butkevičius (po mirties), partizanas, Šiaulių apskr. Radviliškio valsč. Prisikėlimo apyg. 1944-1948m.
Antanas Chaneckis (po mirties), partizanas, Kauno apskr. Jonavos valsč. Vyčio apyg. Tigro būrys 1952 02-10
Bronislava Chaneckienė- Bužinskaitė, ryšininkė, Kauno apskr. Jonavos valsč. Vyčio apyg. Tigro būrys 1951-1952m.
Stasys Chaneckis (po mirties), ryšininkas, Kauno apskr. Jonavos valsč. Vyčio apyg. Tigro būrys 1951-1952m.
Emilija Dudienė, ryšininkė, Anykščių apskr. Algimanto apyg. Lakštučio būrys 1945-1946m.
Bronius Ilgutis (po mirties), partizanas, Anykščių apskr. Skiemonių valsč. Jono Paulausko- Lizdeikos būrys 1944-1945m.
Antanas Jokubauskas, ryšininkas, Tauragės apskr. Šilalės valsč. Žalgirio būrys 1948-1952m.
Juozas Kaminskas (po mirties), partizanas, Tauragės apskr. Gaurės valsč. Kęstučio apyg. Jono Strainio- Saturno būrys 1944-1945m.
Jadvyga Karpuškienė- Kasiulynaitė, rėmėja, Alytaus apskr. Daugų valsč. 1945-1947m.
Alfonsas Kasiulynas (po mirties), partizanas, Alytaus apskr. Daugų valsč. Dainavos apyg. Žaibo būrys 1944-1948m.
Juozas Kybartas (po mirties), partizanas, Telšių apskr. Luokės valsč. Stasio Vilbaso- Voveruko būrys 1948-1949m.
Teodoras Kviklys (po mirties), partizanas, Utenos apskr. Leliūnų valsč. Liūto rinkt. Aro būrio vadas 1947-1952m.
Romualdas Mataitis, ryšininkas, Radviliškio apskr. Šeduvos valsč. Strazdo būrys 1947-1949m.
Jonas Matulionis (po mirties), karys, Utenos apskr. Vietinė rinkt. 301 batalionas 4 kuopa 1944 02 16 - 05 15
Stanislovas Narkevičius (po mirties), partizanas, Raseinių apskr. Viduklės valsč. Soročkos būrys 1945 05-12
Kostas Ptašinskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Kaunas, 1941 06 22-28
Jurgis Račiūnas, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 1944 02 16-05 15
Vincas Račkauskas, partizanas, Alytaus apskr. Miroslavo valsč. Labučio būrys 1945-1947m.
Petras Radavičius, partizanas, Tauragės apskr. Kaltinėnų valsč. Vanagų būrys 1944-1945m.
Stefanija Raškevičiūtė, rėmėja, Utenos apskr. Skiemonių valsč. Jono Kimšto- Dobilo būrys 1944-1948m.
Bronius Raudonis (po mirties), karys, Alytaus apskr. Varėnos valsč. Vietinė rinkt. 1944 02 16 - 1944 05 15
Kazys Remeikis (po mirties), partizanas, Raseinių apskr. Kražių valsč. Papašos būrys 1945-1947m.
Alfonsas Repečka, partizanas, Kauno apskr. Jonavos valsč. Slyvos būrys 1944-1949m.
Česlovas Rimutis, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 3 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Jadvyga Rudneckienė- Andrikutė, partizanė, Kretingos apskr. Skuodo valsč. Sakalo būrys 1949-1953m.
Paulina Sabaliauskienė- Ščerbauskaitė, ryšininkė, Kelmės apskr. Kęstučio apyg. Žemaičio būrys 1949-1953m.
Elena Sabeckaitė, ryšininkė, Kėdainių apskr. Baisogalos valsč. Kęstučio būrys 1944-1947m.
Juozas Sadauskas, partizanas, Alytaus apskr. Butrimonių valsč. Dainavos apyg. Paulausko būrys 1945-1947m.
Stanislava Sadūnienė- Trijonytė, partizanė, Tauragės apskr. Šilalės valsč. Drąsučio būrys 1946-1947m.
Ksaverija Saladžiuvienė- Vaičionytė, rėmėja, Rokiškio apskr. Ragelių valsč. Algimanto apyg. Dobilo būrys 1944-1949m.
Jonas Salda, partizanas, Raseinių apskr. Girkalnio valsč. Kęstučio apyg. Antano Zakso būrys 1944-1945m.
Feliksas Samoška, rėmėjas, Tauragės apskr. Tauragės valsč. 1947-1952m.
Ona Samulevičienė- Kazlauskaitė, ryšininkė, Marijampolės apskr. Krosnos valsč. Vinco Lepšio būrys 1944-1946m.
Jadvyga Sandienė- Galinytė, pogr. organ. narė, Marijampolės apskr. Igliškėlių valsč. Pogr. organ. "Švyturys - laisvės rytas" 1944-1948m.
Klemensas Savickas, sukilimo dalyvis, Mažeikių apskr. Ylakių valsč. 1941 06 22-28
Vladas Savickas, karys, Kauno apskr. Seredžiaus valsč. Vietinė rinkt. 309 batalionas 1 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Vincas Savukaitis, ryšininkas, Vilkaviškio apskr. Pajevonio valsč. Tauro apyg. Kęstučio tėvonija 1947-1951m.
Matas Petras Simėnas, partizanas, Šiaulių apskr. Pakruojo valsč. Valdeikių būrys 1945-1946m.
Palma Aldona Sireikienė, rėmėja, Anykščių apskr. Skiemonių valsč. 1945-1949m.
Petras Sirtautas, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 1944 02 16 - 1944 05 15
Kazimieras Sirutis, ryšininkas, Zarasų apskr. Antalieptės valsč. 1944-1946m.
Artūras Jokūbas Skeberdis, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 1 batalionas 2 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Kazimiera Skinkienė- Kazlauskaitė, pogr. organ. narė, Prienai, pogr. organ. "Jaunoji Lietuva" 1947-1951m.
Napoleonas Skripėtas, karys, Ukmergės apskr. Vietinė rinkt. 302 batalionas 2 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Albinas Skučas, partizanas, Marijampolės apskr. Igliškėlių valsč. Tauro apyg. Geležinio vilko rinkt. 1946-1948m.
Danielius Skupas, karys, Panevėžio apskr. Ramygalos valsč. Vietinė rinkt. 2 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Anelė Skupienė- Šapitė, rėmėja, Kupiškio apskr. Subačiaus valsč. 1944-1948m.
Antanas Slančiauskas, karys, Kalvarijos apskr. Vietinė rinkt. 305 batalionas 1 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Alfonsas Slavickas, ryšininkas, Marijampolės apskr. Gudelių valsč. Vaidoto būrys 1945-1949m.
Vincas Slavickas, partizanas, Marijampolės apskr. Liudvinavo valsč. Tauro apyg. Gedimino būrys 1945 02-12
Kazimieras Smailys (po mirties), ryšininkas, Panevėžio apskr. Naujamiesčio valsč. Petro Januškevičiaus- Tėvo būrys 1944-1945m.
Zenonas Snapkus, ryšininkas, Skuodo apskr. Žemaičių apyg. Jonas Eidėjus- Sakalas 1948-1952m.
Algimantas Feliksas Sruoginis, ryšininkas, Šakių apskr. Jankų valsč. Tauro apyg. Stirnos rinkt. Spyglio būrys 1945-1950m.
Adolfas Stakėnas, partizanas, Biržų apskr. Jono Petronio būrys 1944-1945m.
Benjaminas Stanevičius, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. III kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Stanislovas Staniulevičius, partizanas, Ukmergės apskr. Želvos valsč. Povilo Švelniko- Valdemaro būrys 1944-1946m.
Alfonsas Stankevičius, karys, Panevėžys, Vietinė rinkt. 1 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Jonas Stankevičius, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 303 batalionas 2 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Petronėlė Stankūnienė- Galinytė, ryšininkė, Marijampolės apskr. Igliškėlių valsč. Tauro apyg. Geležinio vilko rinkt. 1944-1952m.
Klemensas Stasiukėnas, partizanas, Zarasų apskr. Salako valsč. Kazio Kaladinsko būrys 1945-1947m.
Marijona Stašienė- Miržinskaitė, ryšininkė. Rokiškio apskr. Bulovo-Beržo būrys 1944-1949m.
Antanas Staškevičius, partizanas, Kauno apskr. Vigaudo būrys 1950-1951m.
Juozas Sterbys, partizanas, Tauragės apskr. Laukuvos valsč. Kęstučio apyg. Antano Norkaus- Naro būrys 1945-1947m.
Juozas Steponaitis, partizanas, Panevėžio apskr. Šeduvos valsč. Vinco Palucko būrys 1944-1945m.
Jonas Steponėnas, karys, Ukmergės apskr. Vietinė rinkt. 1944 02 16 - 1944 05 15
Karolis Stepšys (po mirties), ryšininkas, Ukmergės apskr. Veprių valsč. Slyvos būrys 1944-1945m.
Veronika Stepšienė- Bičkauskaitė (po mirties), rėmėja, Ukmergės apskr. Veprių valsč. Slyvos būrys 1944-1945m.
Vincas Stiklakis, partizanas, Marijampolės apskr. Balbieriškio valsč. Dainavos apyg. Dzūkų rinkt. Vaidoto grupė 1945-1946m.
Andrejus Stipinis, rėmėjas, Biržų apskr. N.Radviliškio valsč. Variakojo būrys 1944-1945m.
Kazys Strašinskas, karys, Marijampolės apskr. Kalvarijos valsč. 309 batalionas 2 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Vytautas Stražnickas, partizanas, Prienų apskr. Balbieriškio valsč. Dainavos apyg. Kun. Vaidoto būrys 1945-1949m.
Vincas Stulgaitis, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 321 batalionas 4 kuopa 1944 02 16 - 1944 05 15
Ona Surblienė- Baužytė, rėmėja, Kretingos apskr. Darbėnų valsč. Žemaičių apyg. Kardo rinkt. 1947-1948m.
Antoni Suroviec, partizanas, Varėnos apskr. Druskininkų valsč. Dainavos apyg. Merkio rinktinės II bataliono vadas 1945-1947m.
Edvardas Survila, partizanas, Ukmergės apskr. Siesikų valsč. Juozo Survilos- Šarūno būrys 1945-1947m.
Alfonsas Suveizdis, partizanas, Biržų apskr. Jono Krivicko būrys 1945-1946m.
Zigmas Sviklas, partizanas, Alytaus apskr. Varėnos valsč. Dainavos apyg. Šerno būrys 1945-1946m.
Vladas Svilas, karys, Ukmergės apskr. Vietinė rinkt. 1944 02 16 - 1944 05 15
Ona Šamelienė- Žitnikaitė, rėmėja, Anykščių apskr. Skiemonių valsč. 1944-1949m.
Juozas Šereiva (po mirties), partizanas, Šiaulių apskr. Radviliškio valsč. LLA rinktinės štabo "Vanagų" būrio vadas 1945 01-04
Valerija Šereivienė- Alksnytė, rėmėja, Šiaulių apskr. Radviliškio valsč. 1945-1948m.
Petras Šernas (po mirties), sukilimo dalyvis, Biržų apskr. N.Radviliškio valsč. 1941 06 22-28
Petras Švatelis, partizanas, Kretingos apskr. Darbėnų valsč. Žemaičių apyg. Vanago būrys 1945-1948m.
Antanas Leonas Urba, sukilimo dalyvis, Kaunas, 1941 06 22-28
Vytautas Vabalas (po mirties), partizanas, Marijampolės apskr. Liudvinavo valsč. Tauro apyg. Vytauto rinkt. 1945-1947m.
Povilas Valančiūnas, ryšininkas, Utenos apskr. Leliūnų valsč. 1945-1949m.
Jonas Valeckas, sukilimo dalyvis, Biržų apskr. Vabalninko valsč. 1941 06 22-28
Elena Vasylienė- Stankevičiūtė, ryšininkė, Kauno apskr. Babtų valsč. Aušros būrys 1947-1949m.
Jonas Venckevičius, sukilimo dalyvis, Kaunas, 1941 06 22-28

(keliama į 15 psl.)

Pro memoria

Vincas Bazilevičius

1914-1999

Į Amžinybę išlydėjome Vincą Bazilevičių - Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio Prezidiumo narį, politinį kalinį, žurnalistą, vertėją, didžios širdies žmogų.

Velionis gimė 1914m. gegužės 12d., augo Dzūkijoje, šiaudinėje Lopiškių kaimo pastogėje, ūkininko šeimoje. Anksti išryškėję gabumai leido baigti Marijampolės marijonų gimnaziją, studijuoti Kauno ir Vilniaus universitetuose lituanistiką ir romanistiką, tobulintis Prancūzijoje. Jau studijų metais V.Bazilevičius įsitraukė į žurnalistinę veiklą ir nepaliko jos iki paskutiniųjų gyvenimo metų, buvo Lietuvos žurnalistų draugijos narys. Keletą metų dirbo Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje ir Kauno V vidurinėje mokykloje, pelnęs didžiulę mokinių meilę ir pagarbą, palikęs nešdildomus pėdsakus jų protuose ir širdyse.

Į Amžinybę išėjo žmogus, kurio vardas įrašytas į lietuvių tautos kovų istoriją. V.Bazilevičius- Taučius - Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) Prezidiumo narys, su Vincu Selioku, Antanu Miškiniu, Antanu Kučingiu, kitais rezistentais įsijungęs į pasipriešinimą okupantams, redagavęs "Laisvės žvalgą", ėjęs ir BDPS Prezidiumo pirmininko pareigas ("Laisvės kovų archyvas", 23 t., p.34).

Į čekistų rankas pateko 1948m., baigdamas versti garsųjį O.Balzako romaną "Tėvas Gorijo" (iki šiol išėjo septyni leidimai). Prasidėjo naujas gyvenimo periodas: Kauno saugumo rūsiai, "troikos" (Karinio tribunolo) atseikėti 25 metai katorgos, gulagų etapai, Norilsko anglies kasyklų pragaras, palikęs pėdsakus visam gyvenimui.

Ir grįžusį 1957m. į Lietuvą, prisiglaudusį pakaunėje V.Bazilevičių persekiojo KGB. Sunkiai teko verstis, pavyko įsidarbinti Žemės ūkio technikoje. Vedė tremtinę Genovaitę, ištikimą gyvenimo draugę iki paskutinio atodūsio. Liko gausūs atsiminimų, publicistikos rankraščių pluoštai. Velioniui pripažintas kario savanorio statusas, suteiktas dim. pulkininko leitenanto karinis laipsnis.

Vincas Bazilevičius - atstovas kartos, išaugusios prisikėlusioje ir veržliai į naują gyvenimą žengusioje Lietuvoje. Ta karta, maitinama V.Kudirkos, Maironio idėjų, brandinama krikščioniškos dvasios ir tėvynės meilės, išgudė žmonių, kurie savo vertę įrodė istorijos kataklizmų akivaizdoje. Toks ir Vincas Bazilevičius, kurio tauri asmenybė, prasmingas gyvenimas niekada neišblės iš jį pažinojusiųjų atminties.

Užjaučiame

Dėl politinio kalinio, dim. pulkininko leitenanto

Vinco BAZILEVIČIAUS

mirties žmoną ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia

LPKTS valdyba ir "Tremtinio" redakcija

LGGRT centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistento vardui gauti sąrašą

(atkelta iš 14 psl.)

Vilius Zablackas (po mirties), partizanas, Zarasų apskr. Antazavės valsč. Vytauto apyg. Lokio būrys 1944-1945m.

Vytautas Zablackas (po mirties), partizanas, Zarasų apskr. Antazavės valsč. Vytauto apyg. Lokio būrys 1944-1945m.

Marijona Zubrickienė- Usionkaitė, rėmėja, Ukmergės apskr. Žemaitkiemio valsč. 1948-1952m.

Gintautas Jonas Žekevičius, ryšininkas, Lazdijų apskr. Leipalingio valsč. Šarūno rinkt. 1944-1945m.

Vanda Žibienė- Bartašiūnaitė, ryšininkė, Utenos apskr. Vytauto Baltušio- Girinio būrys 1944-1950m.

Algimantas Mikas Žilėnas, ryšininkas, Utenos apskr. Saldutiškio valsč. Zubrio būrys 1944-1954m.

Viktoras Žiogas (po mirties), partizanas, Raseinių apskr. Tytuvėnų valsč. Kęstučio apyg. Povilo Morkūno būrys 1944-1952m.

Zofija Žvinklienė- Jucytė, ryšininkė, Kretingos apskr. Salantų valsč. 1946-1949m.

Atsiliepimus apie šiuos kandidatus prašome siųsti šiuo adresu: ***Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40, Vilnius. Tel. pasiteirauti: (8-22) 314157.***

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Vladas Juozaitis
1921-1999

Gimė Leningrade. Ištremtas į Krasnojarsko kr. Nižneingušo raj. Po tremties grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Kaune, dirbo vairuotoju. Kaune ir mirė.

Užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kauno skyriaus taryba

Juozas Brazdžius
1904-1999

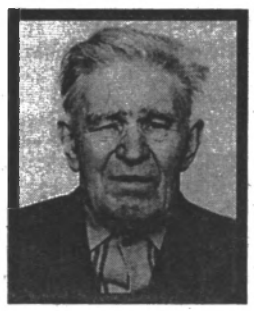

Gimė Biržų apskr. Vabalninko valsč. Gataučių k. ūkininko šeimoje. Brolis 1941m. birželio 14d. suimtas ir įkalintas Rešiotų lageryje. Velionis buvo kalintas Vabalninko, Biržų kalėjimuose, o 1949m. su sena motina, žmona ir keturiomis dukromis ištremtas į Irkutsko sr. Taišeto raj., Sujetichą. Augino aštuonis vaikus. Tremiama šeima buvo išskaidyta į keturias dalis. Panevėžyje liko dukra, kuri mokėsi mergaičių gimnazijoje, penkių mėnesių sūnus ir vyriausia duktė ir sūnus. Tačiau dukterį ir sūnų po mėnesio ištrėmė į Bodaibo raj.

Tremtyje dirbo prie statybų, pastatė visą gyvenvietę, vadinamą Žilgorodoku.

Į gimtąjį kaimą grįžo 1956m. Dirbo iki pat senatvės - malūne, lentpjūvėje, staliaus darbus.

Palaidotas Deikiškių kapinaitėse šalia motinos, žmonos.

Nuoširdžiai užjaučiame brolį, vaikus ir jų šeimas.

LPKTS Biržų skyrius

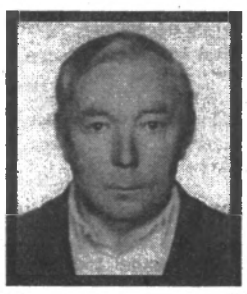

Juozas Antanas Lėckas
1924-1999

Gimė Prienų raj. Veseliūnų k. ūkininko šeimoje.

1948m. suimtas, kalėjo Irkutsko sr., Taišete, Ozerlage.

1956m. grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Kaune, sukūrė šeimą, dirbo elektriku.

Mirė po sunkios ligos. Palaidotas Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kauno sk. taryba

Liudvikas Raudonis
1921-1999

Gimė Jazdauskiškių k., Alsėdžių valsč., Telšių apskr. Šeimoje augo šeši vaikai.

Dalyvavo 1941m. sukilime. 1942-1943m. buvo savisaugos dalinių karys. 1944m. partizanauja LLA "Vanagų" daliniuose prie Platelių, o nuo 1944 10 15d.- Žemaičių legiono Kubiliaus štabo apsaugoje. Vėliau buvo ryšininkas prie Alkos rinkt. štabo. Pakeltas į vyr. puskarininkius, paskiriamas kuopos vadu, slapyvardis - Šarūnas.

1947m. su suklastotais dokumentais apsigyveno Priekulėje. 1948m. areštuojamas, kankintas, nuteistas mirties bausme, kuri vėliau pakeista 25m. spec. lagerio.

L.Raudonis kalėjo 12 metų Kengyro, Džezkazgano lageriuose, dirbo vario kasyklose. 1959m. iš lagerio paleistas be teisės gyventi Lietuvoje. Teko grįžti į Vorkutą. Ten 1963m. vedė likimo draugę, buvusią Alkos štabo ryšininkę, politinę kalinę Jadvygą Budžytę. 1970m. apsigyveno Latvijoje, Ežerėje. Atgimimo pradžioje persikėlė į Mažeikius, aktyviai įsijungė į politinę veiklą.

Balandžio 1d. karį savanorį, Šaulių sąjungos garbės narį, Žemaičių Kalvarijos kapinėse kariai pagerbė salvėmis.

Tebūnie lengva Jam Žemaitijos žemė.

Nuoširdi užuojauta žmonai, dukrai ir anūkams.

Česlovas Marčiukaitis
1915-1999

Gimė A.Balbieriškio k., Prienų rajone. Nepriklausomos Lietuvos karininkas, ištikimas Tėvynės sūnus.

Okupacijos metais slapstėsi. Areštuotas 1953 03 05. Nuteistas 25 metams kalėjimo ir 5m. tremties. Kalėjo Vorkutos lagery.

Labai nuoširdžiai ir aktyviai dalyvavo Lietuvos atgimimo judėjime.

Amžinam poilsiui atgulė Ukmergės Vaižganto kapinėse.

Reiškiame nuoširdžią užuojautą a.a. Česlovo šeimai.

Užjaučiame

Mirus Vietinės rinktinės kariui, politiniam kaliniui ir Šakių "Žiburio" gimnazijos mokiniui

Pranui Kažemėkaičiui

nuoširdžią užuojautą velionio šeimai ir artimiesiems reiškia marijampoliečiai politiniai kaliniai E.Žemaitaitytė, J.Juška ir V.Stulgaitis

Leidžiame 16 puslapių numerį. Prenumeratoriams kaina nesikeičia.

Neužmirškite pratęsti prenumeratą

TREMTINYS SL289

Vyr. redaktorius Romualdas Jurelionis

lit. red.: Danutė Bartulienė
korekt.: Audronė Kaminskienė
tech.red.: Vesta Milerienė

Kaina 1,40 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 209530

Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda 4 sp. lankai. Tiražas 6250. Užs. Nr.676

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime. Rankraščiai negrąžinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.